Štev. 168 Poštnina plačana v gotovini (Tassa corrisposta con la posta) V Trstu, v nedeljo 17. julija 1921 Posamezna številka 20 stotink Letnik XLVI

Izhaja — izvzemši ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 7.—, pol leta L 32.— in celo leto L 60.—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 *mm*). — Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 40 stot., osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov *mm* po L 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Ob sklepu kongresa

Shod III. internacionale je zaključen. 13. julija opolnoči je 3. kongres III. internacionale končal svoje delo.

Ako naj izrečemo svojo sodbo o pomenu zborovanja v Moskvi, si moramo predočiti današnji mednarodni položaj delavskega gibanja. Potrebno je, da si predočimo vse velike spremembe, ki so se izvršile tekom enega leta v socialnem življenju sveta. Ko je zboroval pred enim letom 2. kongres tretje internacionale, je stalo svetovno gibanje komunizma na višku svoje moči. Zmagovita armada sovjetske ljudovlade je bila porazila poljsko vojsko in je prodirala proti Nemčiji. Ves kapitalistični svet je stal pod globokim vtisom tega dogodka. Zapadne države so gledale s skrbjo na rastočo moč komunističnega gibanja. V vseh državah sveta je delavstvo prihajalo do zavesti svoje moči, njegovo razpoloženje je bilo bojevito in samozavestno, zdelo se je, da se prav naglo bliža čas, ko bodo delavci vzeli vajeti sveta v svoje roke.

Toda s porazom ruske rdeče vojske se je začel svetovni položaj spreminjati. Velike zapadne države so zašle v gospodarske krize, Ameriki in Angliji so se začeli zapirati svetovni trgi, njunim bogatim industrijam so primanjkovali odjemalci. Preveliko bogastvo teh dežel je pognalo njihovo valuto na tako višino, da revnejše države niso mogle kupovati dragih angleških in amerikanskih izdelkov. Cela srednja Evropa in neizmerne pokrajine v Aziji so bile tako izločene iz svetovnega gospodarstva. Ogromna ruska država, ki je bila prej važen odjemalec zapadne industrije, je bila itak izgubljena za svetovni trg. V tovarnah zapadnih držav se je začelo gromaditi blago, skladišča so bila prenapolnjena, odjemalcev ni bilo nikjer. Podjetja v Ameriki in Angliji so morala krčiti svoj obrat, tovarne so se zapirale, nepregledne vrste delavcev so bile čez noč na cesti. Število brezposelnih je začelo dosegati miljone. Za Ameriko in Anglijo so prihajale na vrsto druge države. Mi vsi se spominjamo, kako se je začela razvijati gospodarska kriza v Italiji. Tudi v tej državi so začeli podjetniki krčiti obrat v svojih tovarnah, tudi tukaj je bila zaprta dolga vrsta podjetij. Število brezposelnih se je dvignilo na strahotno višino.

Vse te okolnosti so oslabile moč delavstva. Delavstvo se je pogrezalo v vedno večjo gospodarsko odvisnost, njegova beda, pekoča skrb za vsakdanji kruh ga je moralno tlačila. Kapitalisti so začeli položaj izrabljati, začeli so izkoriščati stisko delavcev. Silili so brezposelne, da lomijo stavke svojih tovarišev in onemogočijo s tem vsak uspešen mezdni boj. Znano je na pr., da je celo na Angleškem, v deželi najmogočnejših delavskih organizacij, število stavkokazov zavzelo naravnost presenetljiv obseg. Ta okolnost, v prvi vrsti pa gospodarske razmere so bile vzrok, da so postajale stavke vedno težje, da so postale marsikje naravnost nemogoče. V zadnjem času so se skoro vse velike stavke na svetu končale s porazom delavstva. Živo nam je še v spominu, kako se je največja stavka svetovne zgodovine, zadnja stavka angleškega proletariata, končala žalostno za angleške delavce. Pomisliti pa moramo še vrhu tega, da se te stavke niso vršile za zboljšanje delavskih plač, temveč le zato, da se plače delavcem ne znižajo. Bile so to le obrambne stavke. Plače delavcev se pa niso znižale le v Angliji, temveč tudi v Ameriki, na Nizozemskem, v Belgiji, v Švici, v Španiji in drugih deželah. V Italiji se je izjalovila stavka turinskega delavstva in se je udušilo v kali mezdno gibanje uradnikov.

Iz vsega tega je razvidno, da se je med drugim in tretjim zborovanjem III. internacionale svetovni položaj znatno spremenil. Svetovni kapitalizem se je okrepil, nahaja se povsodi v ofenzivi. V Italiji je bil napad kapitala posebno surov in brezobziren. Organizacije oboroženega fašizma uničujejo še danes z ognjem in mečem naprave italijanskega proletariata. Že leto in dan razsvetljujejo požari delavskih domov širno Italijo.

V tej dobi vsesplošnega kapitalističnega naskakovanja se je vršil 3. shod tretje internacionale v Moskvi. Temeljito spremenjeni svetovni položaj je vtisnil temu zborovanju in vsemu njegovemu delovanju svoj pečat. Iz besed, ki jih je spregovoril na shodu Lenin, iz govorov Trockega, Radeka, Zinovjeva in celo iz izvajanj najbolj radikalnega komunističnega voditelja Buharina izhaja jasno, da se komunistični politiki spremenjenega položaja zavedajo in da spreminjajo po tem položaju svojo taktiko. Važno je sicer, da je na tem kongresu bila izključena iz III. internacionale mogočna italijanska socialistična stranka. Ta izključitev je za proletarsko gibanje srednje Evrope velike zgodovinske važnosti. Zato spada ta izključitev med najbolj pomembne dogodke tega kongresa. Nova taktika, ki jo bo začel ubirati komunizem po sklepih tega shoda, se nam vendar zdi še bolj važen in še bolj odločilen dogodek kakor izključitev Italijanov. Če so na prejšnjem kongresu komunistični voditelji klicali neruske komunistične stranke k naskoku, če so jih pozivali k revoluciji, — ker se italijanski socialisti lani temu pozivu niso podvrgli, so bili letos izključeni —, so voditelji ruskega komunizma to pot obrnili ostrino svoje kritike proti preradikalnim in preveč napadalnim strujam komunizma. Pozivali so k previdnemu in premišljenemu nastopu, zabičavali, da je treba dobro precenuti moči nasprotnikov, preden pade odločitev za revolucijo. Klicali so skrajnežem v zavest, da se vsi nepremišljeni in prenagljeni koraki maščujejo, da se je treba v interesu revolucije večkrat premagovati in brzdati.

Iz razprav kongresa izhaja velika resnica: prva razvojna doba komunizma je zaključena, taktika, ki je bila preračunjena na skorajšnji izbruh svetovne revolucije, se je končala in komunizem je začel iskati nova pota in nove oblike svojega uveljavljanja.

Jugoslavija

Francija darovala Jugoslaviji eno oklopnico. — Zavist italijanskega časopisja

BELGRAD, 15. Francoski poslanik v Belgradu je naznanil jugoslovenski vladi, da je francoska vlada sklenila darovati Jugoslaviji oklopnico »Vedette«, ki se bo odslej imenovala »Aleksander«, in sicer v spomin na ponesrečeni napad na regenta Aleksandra. Na tej oklopnici se je regent Aleksander odpeljal l. 1915. po umiku skozi Albanijo s Krfa v Francijo, kjer je izposloval pomoč francoske vlade za vojne operacije na solunski fronti.

RIM, 16. Vest, da je Francija darovala Jugoslaviji oklopnico »Vedette«, je povzročila v italijanskem časopisju veliko zavist. Zdelo bi se, da je manjkala Jugoslaviji samo še ta oklopnica, da postane njena bojna mornarica kos italijanski bojni mornarici. Tako vsaj piše »Messaggero«.

Važna toda ne presenečajoča vest — pravi list — bo naredila gotovo vtisek, če se pomisli na tri dejstva, ki jih bo morala upoštevati italijanska vnanja politika:

1. Jugoslavija začenja sestavljati svojo vojno mornarico na Jadranu in to stavlja na laž vso ono zagrizeno miroljubno strujo Italijanov in drugih, ki so sledili Wilsonu, kateri je zanikal Jugoslaviji, kot odškodnino za naše žrtve na Jadranu možnost in tudi pravico do vojne mornarice, ki je orodje vojne politike: Jugoslavija ima dalmatinsko obal izredno zavarovano. Oklopnica je orožje za napadanje in ne za obrambo.

2. Francija je tista, ki začenja pomagati Jugoslaviji v njenih vojaških pripravah na Jadranu, kar dela položaj Italije popolnoma drugačen.

3. Ta čudni čin Francije se je izvršil le malo dni po Hardingovem povabilu na konferenco za razorožitev. Torej Francija oborožuje tujo državo ob Jadranu, katera meji z Italijo. Pred vojno in po vojni je bila Francija prijateljica Avstrije. Po razpadu cesarske Avstrije, je ta njena druga, čisto protiitalijanska misija prešla na Jugoslavijo in se je metodično razvila. Francoska vnanja politika ima v nasprotju z italijansko politiko vedno točno določene, čeravno večkrat dvomljivo upravičene cilje. Francija je hotela veliko Jugoslavijo ob Jadranu; hotela je, da bodi ta pod njenim vplivom in čim manj mogoče prijateljica Italije. Francija je v bistvu hotela, da bi na ruševinah Avstrije vstala enakovredna politična moč z istim ciljem za protiutežo na Jadranu. Ni torej čuda, če s svojim velikodušnim in nenavadnim darovanjem »Vedette« začenja izpopolnjevanje svojega programa in stavlja Jugoslavijo iz njenega dosedanjega položaja na pot do praktične udejstvitve nove sile.«

Protić Pašićev naslednik

ZAGREB, 15. Protićevemu potovanju v Hrvatsko in Slovenijo se pripisuje velika važnost. Smatra se, da ima bivši ministrski predsednik namen, ustvariti enotno parlamentarno opozicijo, ki naj bi v ugodnem času prevzela vlado. Belgrajska radikalna »Epoha« piše z ozirom na to, da ni izključeno, da sedanja vlada odstopi in da prevzame vlado Protić, toda ne še tako kmalu.

»Obzor« objavlja medtem izjave nekega Protićevega prijatelja o stališču, ki ga namerava Protić zavzeti v zakonodajni skupščini.

»Protić se bo začel čim prej aktivno udeleževati političnega življenja. Ni pa še gotovo, ali se bo to njegovo delovanje vršilo v parlamentu ali zunaj. Protić smatra, da je ustava nesreča za državo, ker bo povzročila nered in korupcijo, namesto da bi pospešila hitro izenačenje raznih delov države. Jaz smatram — je dejal Protićev prijatelj —, da se bo Protić udeležil zakonodajne skupščine in da bo tam razvijal odločno opozicijo. Žal mu je zrušiti svojega starega prijatelja in tovariša Pašića in prepušča to času. On ve, da ima v radikalnem klubu večino na svoji strani, toda čaka, da ga njegovi prijatelji javno pozovejo, da se jim stavi na čelo, ker drugače bi se moglo zdeti, da hoče zrušiti Pašića in stopiti na njegovo mesto iz slavohlepja. Brez dvoma je Protić najmočnejša in najbolj izrazita oseba med sedanjo opozicijo in je zelo verjetno, da priodbi na svojo stran razen večine radikalcev tudi vse Hrvate, bosanskk in macedonske muslimane in Koroščevo slovensko skupino. To pa mu bo uspelo še le jeseni, ker na čelu Hrvatov stojite sedaj dve osebi, Trumbić in Radić, ki bi se gotovo ne hotela spustiti na nižje mesto. S tema dvema se Protić še ni dogovoril.

Preiskava o atentatu na prestolonaslednika Aleksandra

BELGRAD, 14. Kakor je bilo že poročano, je sobni slikar Mojzes pred preiskovalnimi oblastvi izpovedal, kateri dan je bil končnoveljavno sklenjen atentat na zahtevo izvršilnega odbora v Belgradu. Atentat je bil določen 26. junija v neki kavarni v Novem Sadu. Iz Belgrada so prišli na sejo komunistični poslanci Kovačević, Čopić, Filipović in Trebinjac. Seje se je udeležilo 15 oseb. Poslanec Kovačević je soudeležnike pozval, naj bi se kateri javil, da bo izvršil atentat, nakar se jih je več javilo. On pa je določil samo Juhaća in Stejića. Podrobon načrt o izvedbi atentata jima je sporočil šele kasneje. Stejiću in Juhaću je bilo naročeno, naj na vsak način skušata priti v skupščinsko dvorano, kjer bi atentat najbolje uspel. Marija, sestra Lazarja Manojlovića je izpovedala, da ji je bilo dvakrat naročeno, naj nese neka pisma v Belgrad. Ugotovljeno je, da sta prenašala pošto med izvrševalnim odborom in komunisti v Novem Sadu Ilija in Julka Lazarović. Tudi delavec iz Novega Sada Mihalović je potrdil Mojzesovo izjavo glede seje 26. junija in glede oseb, ki so se udeležile te seje, nakar je bilo izvršenih več aretacij. Danes dopoldne so pripeljali v Belgrad aretirane osebe in jih takoj zaslišali. Nekateri so že priznali, da so se udeležili priprav za atentat. Vsi zališčanci izpovedujejo obremenjujoče za zaprte poslance, ki so postopali v soglasju med seboj. Glavni iniciator je bil poslanec Kovačević.

Železniška zveza Romunije z Jadranom skozi Jugoslavijo

RIM, 16. »La Corrispondenza« javlja, da se je začel proučevati načrt za zgradbo velike železniške mreže, ki bi omogočila hiter promet med Romunijo in Jadranom skozi Jugoslavijo. Gre za zgradbo mosta čez Donavo in železniške proge do Jadrana. Romunsko časopisje smatra, da bi postali na ta način gospodarski stiki med obema državama bolj tesni in da bi se tako njuno gospodarsko stanje stalno izboljšalo.

Bolgarska

Število bolgarske vojske

BELGRAD, 15. Bolgarski zastopnik v Belgradu zanika vest »Daily Telegrapha«, češ da ima Bolgarska mnogo več moštva pod orožjem, nego bi ga smela imeti po mirovni pogodbi. Zastopnik izjavlja, da znaša danes število bolgarske vojske ne 60.000 temveč 20.000 mož in 9.300 orožnikov. To je danes vsa bolgarska vojska, čeravno dovoljuje mirovna pogodba, da sme Bolgarska imeti pod orožjem 35.000 mož.

Glede vesti, da Bolgari žele povrnitve Ferdinanda, je izjavil bolgarski zastopnik: »Ni Bolgara, ki bi želel povrnitve Ferdinanda. Kar pa se tiče drugih očitkov, izjavljam, da se Bolgarska ni nikdar pogajala ne s sovjetsko ne z angorsko vlado.«

Čehoslovaška

Odnošaji med Čehoslovaško in Rusijo

PRAGA, 16. Čehoslovaška vlada je poslala v Rusijo poslanstvo, da izvidi, ali je mogoče obnoviti trgovske odnošaje z Rusijo.

Osemurni delavnik na Čehoslovaškem

PRAGA, 16. Parlamentarna komisija za izvršitev zakona o osemurnem delavniku, ki je na Čehoslovaškem v veljavi od l. 1919., je sklenil, da se omenjeni zakon ne bo izvajal pri poljedelskih podjetjih ob času žetve, mlatve in spravljanja sladkorne pese.

Italija

Boji med fašisti in socialisti se nadaljujejo

RIM, 16. Izgredi se nadaljujejo po vseh italijanskih mestih. V Treviso se je vrnil mir, ker je vojaštvo zasedlo mesto. Toda do hudih spopadov je prišlo v Bresci, v Perugi, v Ortanovi in po drugih mestih. Tekom spopadov je bilo tudi veliko ljudi ranjenih.

Grška

Grška ofenziva napreduje

ATENE, 16. Grško uradno poročilo od 14. t. m. pravi: Naše čete, ki so začele prodirati od Tufu Bunarja proti severu, so prekoračile reko Cynaris, so zasedle Ermauli Gag ter so napadle južno Kutahje sovražnikovo položaje, ki so zelo utrjeni.

Francija

Francija in Zedinjene države. — Novi ameriški poslanik Herrick prišel v Pariz

PARIZ, 16. Novi poslanik Zedinjenih držav v Parizu je izročil danes predsedniku Millerandu svoja poverilna pisma. Pri tem je imel novi poslanik govor, v katerem je rekel, da ga zelo veseli, ker se zopet nahaja med francoskim ljudstvom, katerega hrabrost je imel priliko opazovati od blizu ob času borbe za svobodo Francije in celega sveta. Ob zaključku je rekel, da mora v imenu ameriške vlade in ljudstva Zedinjenih držav izraziti Franciji zagotovilo, da gojijo Zedinjene države čustva prisrčnega prijateljstva za Francijo in odkritosrčno željo, da bi obe države sodelovali pri reševanju vseh vprašanj, ki se tičejo uredbe svetovnega miru.

Predsednik francoske republike Millerand je rekel v svojem odgovoru, da ga zelo veseli, ker se je g. Herrick, ki je l. 1914. delil s pariškim prebivalstvom vse nevarnosti, zopet povrnil v Francijo. Zaključil je rekoč, da se mirovni načrti Francije popolnoma ujemajo s stremljenji ameriškega ljudstva, s katerimi je bil navdahnjen predsednik Harding, ko je dal spodbudo za konferenco o razorožitvi. Francija si bo štela v veliko čast se udeležiti te konference.

Francija in Hardingov predlog. — Kritike in intrige. — Vloga Anglije. — Hardingov nastop in Zveza narodov

PARIZ, 15. julija. Predlog predsednika Hardinga, naj se sestane v Washigtonu svetovna konferenca, na kateri bi se dosegel sporazum za omejitev oboroževanja po vseh važnejših državah širnega sveta, je naletel na opozicijo nekaterih ameriških političnih krogov. Posebno med senatorji jih je nekoliko — toda k sreči gre le za manjšino — ki Hardingov predlog silno kritizirajo. To so predvsem tisti senatorji, ki so nasprotni vsaki zvezi s kako evropsko državo, predvsem s Francijo. Vsled tega so ti »neodnehljivi« senatorji kruto zamerili Hardingu, da je povabil k nameravani konferenci tudi francosko republiko, dasi je očitno, da je ta država najbolj militaristična med vsemi.

Te in druge kritike so v zvezi z naziranjem, da bi bilo treba razlikovati med povabljenimi državami dve vrsti »prizadetih«, posredno in neposredno prizadete države. Temu naziranju so zelo naklonjeni tudi londonski krogi in Lloyd George je v svojem govoru o Hardingovem predlogu razločno povedal, da so neke države pri vprašanjih, ki bodo na dnevnem redu washingtonske konference, prizadete prav od blizu, dočim zadevajo druge dotična vprašanja bolj od daleč. Vsled tega je bila tudi sprožena misel, da bi se vršili dve konferenci, katerih prva bi bila nekako pripravljalno posvetovanje »neposredno prizadetih« držav, t. j. Anglije Zedinjenih držav in Japonske, dočim bi se pozneje vršila prava konferenca, pri kateri bi bilo navzoče tudi »posredno prizadete« države, t. j. Francija, Italija in Kitajska.

Gotovo gre tu za intrige, ki imajo kak globlji pomen, ki pa so očividno naperjene proti konferenci kot takšni. Vlada Zedinjenih držav pa je šla mimo teh kritik in je dala uradno razumeti, da nima v načrtu nikake predhodne ali pripravljalne konference in da se ne bo delala nikaka razlika med »neposredno in posrdno prizadetimi« državami. V neki poluradni noti gre washingtonski državni urad za zunanje zadeve še dalje in naglaša, da imata Francija in Italija na Daljnem vzhodu interesu, ki so zelo v dobni interesom Zedinjenih držav. Glede očitanja, da Francija ne kaže posebno dobre volje glede razorožitve na suhem, odgovorna vlada Zedinjenih držav seveda ne more zavzemati istega stališča, kot ga zavzemajo posamezni senatorji, katerih naziranja so lahko popolnoma svobodna. Predvsem naglaša vlada Zedinjenih držav, da bo šlo na washingtonski konferenci v glavnem za to, da se doseže sporazum o omejitvi oboroževanja na morju, dočim bi bilo na drugi strani bolj neprijetno za Ameriko samo kot pa za Francijo, ako bi se stavil Franciji predpogoj, da mora skrčiti svojo armado. Znano je, da sta Lloyd George in Wilson stavila ob času mirovne konference Francijo pred mučno izbero: ali naj se zadovolji z Alzacijo in Lotaringijo s tem, da ji bosta Anglija in Amerika jamčila za nedotakljivost nove meje, ali naj si vzame nemško ozemlje do Rena, toda s tem, da se obe omenjeni državi ne bosta brigali za nedotakljivost te meje. Francija se je uklonila. Zadovoljila se je z Alzacijo in Lotaringijo in obenem je bila sklenjena defenzivna zveza med Francijo, Anglijo in Ameriko. Ta zveza pa je postala vsled odpora in popolnega poloma Wilsonove politike v Ameriki le kos papirja in Francija je danes, kljub temu da se je zadovoljila z Alzacijo in Lotaringijo, navezana sama nase.

Kljub velikim težavam, ki so in ostanejo na poti splošni razorožitvi na suhem in na morju, je program ameriške vlada precej izčrpen. Glasom neke brzojavke iz Washingtona ima washingtonska vlada pred očmi sledeče cilje: 1. odpraviti vse vzroke mednarodnih sporov, kar bi bilo potreben uvod za dejansko razorožitev; 2. raztegniti načelo razorožitve povsod, kjer bo mogoče, prepovedati zadušljive pline, ostrelje vanje iz zraka in druga bojna sredstva; 3. določiti glede Sibirije načelo »odprtih vrat« kakor za Kitajsko. Vprašanje Daljnega vzhoda bi bilo na prvi točki dnevnega reda, ker je to vprašanje najkočljivejše med vsemi.

Kljub temu, da Francozi ne skrivajo velikega zadoščenja nad tem, da je washingtonska vlada uradno nastopila proti »poniževalcem« Francije, se vendar dobro zavedajo, da bodo imeli na washingtonski konferenci le podrejeno vlogo, dočim bo odločilni delež v rokah Anglije. Včerajšnji »Temps«, list, ki je vedno tolmač naziranja in mnenja Quai d'Orsay-a, priznava to brez ovinkov. »Usoda polna sijaja in odgovornosti je hotela, da je v sedanjem hipu odvisno od angleške vlade, ali se bodo največja svetovna vprašanja obrnila nasproti miru ali nasproti vojni. Od Lloyda Georgea ni odvisno samo pomirjenje Irske. Vojna na bližnjem vzhodu bi prenehala takoj, ako bi on samo namignil s svojim prstom, kajti grška ofenziva bi se ne mogla nadaljevati, ako bi bila Anglija proti njej, in neodvisnost Turške bo zagotovljena samo tedaj, ko bo Anglija zanjo. Odnošaji med Francijo in Nemčijo bi se tudi spremenili, ako bi zavladal med Anglijo in Francijo popoln sporazum, kajti angleško-francoski nesporazum, ki spodbuja onstran Rena duh maščevanja, bi znal nekega dne prav lahko povzročiti novo vojno med Francijo in Nemčijo. Vprašanja Tihega oceana ne bo mogoče rešiti, ako ostane zveza med Anglijo in Japonsko v veljavi, dočim se bo dalo to vprašanje lahko rešiti, ako se ta zveza pretopi v sporazum med državami, ki se nahajajo ob obalah Tihega oceana. Nikdar morda ni bilo od Anglije odvisnih toliko življenj in toliko dogodkov. Naj bi bila njena modrost tudi sedaj, kakor je bila že čestokrat, enaka njeni moči.«

Presojanje Hardingovega nastopa je v francoski prestolnici na sprošno polno izrazov simpatij za ameriško republiko. Najznačilnejša stran tega važnega koraka Zedinjenih držav pa je ta, da so razglasile in razposlale svoj predlog ravno v hipu, ko se vrši angleška državna konferenca, ki ima odločiti, ali naj se zveza med Anglijo in Japonsko podaljša ali ne. Gre li tu za kako potezo predsednika Hardinga, katere namen bi bil preprečiti obnovitev omenjene zveze? Hoče li Amerika zares doseči trajno podlago za trajen mir na Tihem oceanu in na Daljnem vzhodu? Ali pa hoče Washington izrabiti nameravano konferenco le za to, da bi se na nji samo pokazalo, katere države so prijateljice Amerike katere njene nepomirljive nasprotnice.

Odgovor na ta vprašanja je za sedaj nemogoč, kajti vse to se bo očitno pokazalo še le na konferenci sami. Za sedaj je popolnoma očitna le ena stran Hardingovega nastopa. Predsednik Zedinjenih držav je s svojim predlogom popolnoma potisnil v ozadje in »užalil« Zvezo narodov. Komisija Zveze narodov za razorožitev je imela imeti 16. t. m. svoj prvi sestanek pod predsedništvom Francoza Vivianija. Vsled Hardingovega predloga je bil ta sestanek odpovedan. Kdo ve, ali se ne bo na washingtonski konferenci, ako se uspešno konča, celo zapečatila usoda sedanje Zveze narodov?

Rusija

Spomenica ukrajinskega narodnega odbora proti Petljuri in za edinstvo ruske države

PARIZ, 16. Predsednik ukrajinskega narodnega odbora g. Markotun je izročil vladam sporazuma in poljski vladi sledečo spomenico: »V Tarnovu na Poljskem je organizacija ukrajinskih izseljencev, katere predsednik je pustolovec Petljura, ki se je na svojo lastno roko proglasil za »ukrajinsko vlado« in ki ustanavlja javne oddelke ukrajinskih beguncev, da bi z njimi vpadel prihodnjo jesen v Ukrajino. Ukrajinski begunci ostajajo v vrstah armad pustolovca Petljure, ki dobiva od poljske vlade podporo (okoli 15,000.000 mark), samo iz strahu pred lakoto in nasilji. Jasno pa je, da se bo večina teh vojakov razpršila, čim bi prišla na ukrajinska tla in čim bi ukrajinski kmetje zapodili nazaj Petljuri zvesto manjšino. Ukrajinski kmetje se borijo za svojo svobodo proti boljševikom kakor tudi proti vsem tistim, ki bi s pomočjo tujine hoteli ustanoviti v Ukrajini separatistično vladavino po zgledu poljsko-petljurovske navale iz l. 1920. Petljurovi oddelki so tako-le razpostavljeni na poljskem ozemlju: 3500 mož pri Aleksandrovem, 2000 mož v Petrokovu, 2000 mož v Kališu, 800 mož v Vadovicah, 3000 mož v Lanzutu in 3000 mož v Pikulicih. Glavni stan te armade se nahaja v Čenstohovu. Oboroženi so samo častniki, dočim je orožje vojakov shranjeno v skladiščih. Vojaki imajo orožje samo pri vajah, paradah itd. Petljura je prosil poljsko vlado, naj odredi prisilno mobilizacijo kozakov, ki so po riški mirovni pogodbi postali poljski državljani, z drugimi besedami, naj odredi mobilizacijo kmetov v Petljuro-

vo armado. Ukrajinski narodni odbor protestira v imenu ukrajinskega ljudstva proti tem pripravam ukrajinskih separatistov in nje same proglaša za izdajnike ukrajinskega ljudstva. Ukrajinski narodni odbor misli, da se bo dal vzpostaviti trajen mir v vzhodni Evropi in doseči jamstvo proti nemški imperialistični politiki samo potom tesne zveze med neodvisno Poljsko in rusko federacijo, katere en del bo Ukrajina, in prosi poljsko vlado: 1) naj končno razpusti Petljurovo vojaško organizacijo, ki je neporabna in tudi škodljiva, ker bi znala poslužiti sovjetski vladi kot pretveza za nove napade; 2. naj ukrajinske begunce osvobodi od političnega in gmotnega izkoriščanja s strani Petljurove organizacije in naj ustanovi zanje čisto človekoljubno organizacijo brez vsake politične barve, ki bi skrbela za ukrajinske begunce; 3. naj bi bila poljska vlada spričo borbe med posameznimi strankami v Ukrajini popolnoma nevtralna. Ukrajinski narodni odbor je prepričan, da bi si poljska vlada s takšno politiko zagotovila simpatije in spoštovanje ukrajinskega ljudstva, ki so neobhodni predpogoj za mirno bodočnost tega dela Evrope.«

V pondeljek vsi na shod k Sv. Ivanu!

Grki v Mali Aziji

Zapadna Mala Azija je igrala v zgodovini stare Grčije važno vlogo. Saj je to domovina Anaxagora in Diogena in je dala ta zemlja stari Grčiji dolgo vrsto velikih mož, filozofov in državnikov.

Pa ne le preteklost, tudi sedanjost veže Grčijo na Malo Azijo. Od 4 miljonov Grkov, ki žive izven kraljestva, jih prebiva dobra polovica po otokih, druga polovica je pa rastresena po celi zapadni obali. Največ jih stanuje v smirnskem vilajetu, v nekdanji Lidiji. Ti Grki, v katerih živi še živa zavest nekdanje skupne slave, so vedno hrepeneče gledali v Atene. Toda Grčija si ni upala začeti boj proti Turkom; vedela je, da bi s pohodom v Malo Azijo zašla na negotova pota svetovne politike, kjer se križajo interesi velesil. Treba je bilo šele svetovne vojne, v kateri so se podirale stare države in zidale nove, ko so vstajali davno pozabljeni narodi k novemu življenju in se je urejevala Evropa na narodni podlagi, da je Grčija smela misliti na udejstvitev svojih želja.

Ob začetku svetovne vojne je Nemčiji prijazni Konstantin takoj proglasil nevtralnost Grčije. Ko se je pa svetovni požar vedno bolj širil in je postajalo jasno, da ententa ne bo nehala, dokler ne razbije osrednjih držav, je tedanji grški ministrski predsednik Elevterij Venizelos takoj spoznal, da mora tudi Grčija v vojno, ako noče izgubiti turške dedščine. Povzročil je državni prevrat in Konštantin je moral iz dežele. Toda Venizelos je vedel tudi, da mora Grčija biti močna, ako hoče stopiti na mesto Turčije. Zato je zviti lisjak tako spretno vodil državno ladjo — sedaj je povzročil ministrsko krizo, potem zopet upor v armadi — da Grčija skoro do konca vojne ni segla v boj. Šele ko so Srbi s zadnjimi silami in z brezprimerno hrabrostjo razbili balkansko fronto, je grška armada vdrla v vrste razsule bolgarske armade.

Ko je tedaj Venizelos prišel na mirovno konferenco v Pariz, je imel vse predpogoje, da doseže svoj cilj. Armada je bila nedotaknjena in celo, po lahki zmagi opogumljena, gospodarsko stanje države, ki se je bila vsled svoje dvorezne politike v vojni obogatela, je bilo izvrstno. Pa tudi tedanji svetovni položaj je bil ugoden Grčiji. Rusija je bila v zmedah revolucije, Turčija pa je stala še pod vplivom mož, ki so jo bili postavili v službo vsenemškega programa. Močna Grčija se je zdela tedaj najbolši porok miru na vzhodu. Ko se je bila vsled znane Wilsonove poslanice o reškem vprašanju Italija oddaljila s konference, je dosegel Venizelos od vrhovnega sveta dovoljenje, da vojaški zasede Smirno in one kraje, ki jih je Grčija zahtevala zase. S 100.000 možmi je takoj zasedel vse važne strategične točke. S sevreškim mirom je bila potem večina teh krajev stalno priklopljena grški državi. Atene so vriskale, Venizelos je triumfiral. Toda veselje je bilo kratko.

Turško ljudstvo ni hotelo priznati sevreskega miru, ki ga je podpisala sultanova vlada v Carigradu. Ustanovilo je pod energičnim vodstvom Kemal paše lastno vlado in skupščino v Angori in jelo organizirati splošen upor proti Grkom. V Carigradu so bili v začetku razjarjeni, toda kmalu so začeli skesano obračati oči v London. Anglija je rada poslušala nove glasove, ki so prihajali od Bospora. Saj je Turčija najboljša čuvarica Dardanel — vrat Rusije na svetovna morja. Pa tudi miljoni njenih mohamedanskih podanikov so energično zahtevali, naj se sevreški mir popravi. Postajala je tedaj gluha za poročila iz Aten, ki so govorila o uporih v Mali Aziji in ki so celo očitala Angliji, da to gibanje podpira. Spopadi so se množili. Turški pritisk je rastel od dne do dne. Grško ljudstvo, ki je mislilo, da mu sevreska pogodba prinese mir, je bilo razočarano. Vajeno lahkih zmag, je jelo očitati Venizelosu nezmožnost. Konštantin naj se vrne. On, zmagovalec v balkanski vojni, naj pride; on naj z močnim udarcem uniči turške tolpe in naj vkoraka v Carigrad, kjer bo kronan z bizantinsko cesarsko krono. Ob nepopisnem navdušenju atenskega prebivalstva se je proti Venizelosovi volji res vrnil. Toda Konštantin je še bolj otežkočil že itak težki položaj Grkov v Mali Aziji. Francija je takoj nastopila proti njemu, ker je bil v svetovni vojni na strani Nemčije, in jela očitno podpirati Turke.

Anglija, ki je bila nekako v sredi med Grčijo in Turčijo, je povabila oba nasprotnika v London na pogajanja. Toda Konštantinova vlada ni mogla pristati na revizijo sevreske pogodbe, ker s tem bi trpel ugled komaj vrnivšega se kralja. Meč naj tedaj odloči. Z velikim šumom pričeta grška ofenziva se je že po enem tednu ustavila in grška vojska se je morala poražena vrniti na svoje prvotne postojanke. Od tedaj ima Kemal vajeti v rokah in potiska grške čete polagoma proti obali. V zadnjem času, odkar se je bila Angora pobotala z Rusijo, je prišla sicer Grčiji Anglija na pomoč, toda le v toliko, v kolikor gre za njene interese. Kakor Moskva tako tudi Angora ne sme imeti mriu; kajti Kemal postaja nevaren. Mož že razvija v Angori vseizlamsko zastavo, v katero zre 250 miljonov Mohamedancev z nadčloveško vdanostjo. In kakor je morala svoječasno Poljska v boj proti ruskemu ljudstvu, tako mora danes Grčija v boj proti turškemu narodu. Dobička od tega ne bo imela. Nakopala si bo le sovraštvo celega mohamedanskega sveta, kar zna postati v bodočnosti usodepolno.

Tako vidimo, da se je Venizelosovo delo, ki je šlo za tem, da ustanovi na razvalinah Turčije zgodovinsko Veliko Grčijo, žalostno končalo. Grške sanje so se razblinile ob neizprosni realnosti današnjih dni. Minili so časi, ko so Grki iz Aten obvladovali celo Malo Azijo. Danes živi tu turški narod, ki se zaveda svoje moči. Vloge so se zasukale. Ono ljudstvo, ki je skozi sto in stoletja redilo grške obalne kraje, zahteva danes te kraje zase, da lahko živi samostojno življenje. Turčija rabi Smirno, ki je edino moderno pristanišče Male Azije. Od tu vodi železnica v bogato anatolsko žitnico, preko katere gre ves promet v Malo Azijo.

Pa še nekaj nas uči Grčija. Hoteč izrabiti mrtve točke križajočih se interesov velesil, se je spustila šibka grška ladjica na široko morje svetovne politike. Zašla je med viharne vetrove in se obupno bori proti valovom, ki jo hočejo požreti. Sledeč Poljski na severu, bo tudi ona morala kmalu obrniti krmilo v varnejše vode. Predvsem je treba, da dobi krmarja, do katerega bo imelo zlasti sosedno jugoslov. ljudstvo zaupanje. Potem pa lahko mirno priplove v edini pristan, ki ji lahko nudi varno zavetje kakor vsem malim državam srednje Evrope, — v slovansko malo entento.

—X—

Domače vesti

SHOD PRI SV. IVANU. V pondeljek, 18. t. m. bo priredil poslanec Virgilij Šček shod v Narodnem domu pri Sv. Ivanu. Shod se bo otvoril ob 8. uri in pol zvečer. Poslanec Šček bo poročal o parlamentarnem položaju ter gospodarskih razmerah v naši deželi. Varnost je od oblastev absolutno zajamčena. Jugosloveni iz mesta in okolice, v pondeljek vsi na shod v svetoivanskem Narodnem domu!

Združenim odborom slovanskih društev za prireditev v pomoč Istri! Udarili so nas z okrutnim bičem, bičem suženjstva. Ostali smo molčeči, vdani v svojo žalostno usodo in ni prišlo iz naših ust drugo nego samo klic: Pravico nam dajte! In naše roke, krvave, tepene, ranjene, so se dvignile proti nebu in naše udrte oči so se obračale, da bi videle pravico — a ni je bilo! Okrutni bič je udaril po našem izmoganem telesu, naše hiše so bile požgane, naša kri, naša sveta kri je orosila rodno grudo!

Bratska društva! Ne najdemo besed, s katerimi bi se Vam zahvalili. Zahvala Vam bodi nepričakovani uspeh Vašega truda v prid nesrečnim, do smrti izmučenim bratom Istranom! Zahvala Vam bodi pogled brezštevilnih sirot, oni hvaležni pogled s solzami ginjenosti v očeh, ki pove več nego beseda! Zahvala naj Vam bodo one žrtve, ki jih je doprinesel naš istrski brat, mučenik! Zahvala Vam bodi konečno to, da ste bili prvi in da bodo druga društva posnemala Vaš požrtvovalni zgled!

Odsek za pomoč Istri.

Bratje! Pred nami stoji napis iz časov vojne: «...koliko življenj... simbol tevtonske civilizacije... Koliko življenj, koliko krvi, koliko žrtev...

Bratje!

V duhu vidimo dan 15. maja 1921. Spominjamo se še živo — saj rana ni še in ne bo nikdar zaceljena — prvih plamenov, ki so pordečili večerno nebo, prve krvi, ki je porosila rodno grudo! Imen: Andrej Žerjul, Ivan Bonin in Josip Sabadin ne pozabimo nikdar! Njih gomile os nam svete, spomin nanje, ki so žrtvovali za nas vse, kar so imeli — svojo kri —, nam ostane drag, nam ostane neizbrisljiv, dokler bo še kako slovensko srce.

Slovansko srce! Ti vir bratstva, usmiljenja, ljubezni! Pri spominu na one, ki so vsled okrutne roke nasilneža umrli zate, pri njihovih še svežh gomilah, pri vseh onih ruševinah, ki nemo štrle v nebo, vpijoč po pravici, kličoč po pomoči, pri vseh onih sirotah in vdovah, ki so oropane svoje opore, pri vsem, kar Ti je drago in ljubo, pri Tvojem obstanku in rešitvi Te rotimo: **Spomni se Istre, nesrečne naše Istre!**

Odsek za pomoč Istri.

Kdor govori slovenski, je — nacionalist! V neki gostilni na periferiji mesta je bila zbrana večja družba — komunistov. Govorili so samo italijansko. Le eden je govoril dosledno slovenski. Iznenada ga je nahrulil nekdo iz družbe: «Ti si — nacionalist!» — «Zakaj?» — «Zato, ker govoriš slovenski!» — Tako torej! Ta je bil vsaj odkritosrčen. Če hočeš biti komunist, če hočeš biti «mednaroden», ne smeš govoriti slovenski, tudi če te je rodila slovenska mati!! Ne smeš v družbi komunistov govoriti svojega materinega jezika! In ti ljudje kriče v enomer, o enaki pravici za vse, le oni, edino oni morejo poravnati narodne spore in pravično rešiti narodno vprašanje! Čehi imajo pregovor: Kdor Čeh, ta Sokol! Nekateri komunisti pa imajo geslo: Kdor komunist, ta Italijan! Slovenec, ki govori svoj materin jezik, je — nacionalist! Mi nevedni siromaki pa smo mislili, da je pojem «mednaroden» istoveten s pojmom enakosti, enake pravice in narodne svobode! Vendar pa ostanemo nepoboljšljivi grešniki, vstrajati hočemo v svoji zmoti in ne odnehamo od borbe za pravice svojega materinega jezika. V tem zimslu ostanemo neomajno — slovenski nacionalisti.

Mladina nas kliče dnes v Barkovlje. Pred dvema tednoma smo slišali barkovljanske otročiče peti. Ne moremo si misliti nekaj čistejšega kakor je duša otroka in kje se nam vse njeno neizmerno bogastvo bolj razodeva kakor ravno tedaj, kadar stopi pred nas otrok z vedrim obrazom in jasnimi očmi ter nam s svojim žvrgolečim glaskom zapoje pesmico. Tedaj vsi, ki ljubite mladino, danes v Barkovlje, kjer se bo ponovila ob 5. uri in pol v Narodnem domu prireditev šolske mladine z bogatejšim sporedom, kakor je bil pred štirinajstimi dnevi.

Aprovizacija bo razpečavala ta teden brez izkaznice: testenine po 2'80 liri kg; riž po 2'20 liri kg; sladkor po 6'20 lir kg; koruzno moko po 1'25 liro kg.

Natečaj za trafiko. Finačno nadzorništvo razglaša, da se začasno podeli razpečevalnica monopolov (trafika) štev. 161 v Trstu v Rocoul, ul. Molin a vento, 43. Osebe ki se potegujejo zato, da bi jim bila podeljena, morajo predložiti odnosno prošnjo finančnemu ravnateljstvu do 14. avgusta 1921. Prednost imajo voj. invalidi ter vdove in sirote po padlih vojakih. Kdor želi podrobnejša pojasnila, naj se obrne na finančno nadzorništvo na tekališču Cavour št. 6. III. — Trst, 13. julija 1921.

Mladinski krožek «Prosveta» pri Sv. Jakobu ima danes ob 10. uri reden sestanek v navadnih prostorih. Ker so na dnevnem redu izredno važne točke, je dolžnost vsakega člana, da se odzove pozivu.

Gostovanje dramatičnega odseka tržaške šentjakobse «Čitalnice» v Sv. Križu pri Trstu. Pod okriljem svetokrižkega orkestra nastopi danes dram. odsek šentj. «Čitalnice» v Sv. Križu z veseloigro «Pri belem konjičku» v dvorani «Konsumnega društva». Ta igra, ki se je igrala pri Sv. Jakobu v Trstu in žela obilo uspeha, bo ugajala gotovo tudi našim Križanom. Saj nastopijo v njej postave ki so tako drage našemu ljudstvu. Slavni Bucek s svojim narodnim milom ter nerodni Jerina bosta gotovo tudi v Sv. Križu nudila našemu občinstvu par uric razvedrila. Igra ima dosti lepih potez. Dejanje se vrši na domačih tleh. Orkester bo spremljal predstavo z raznimi glasbenmi točkami. Igra se prične ob pol 6. zvečer K obilni udeležbi vabi navedeni orkester. Čisti dobiček je namenjen spopolnitvi orkestra.

Svetokrižki orkester.

Predavanja krožka «Scienza ed Arte». Ta teden se bodo vršila sledeča predavanja v dvorani krožka v ulici Ugo Foscolo 2, I.: V pondeljek, 18. t. m. ob 20. uri: Fizični načrt (teosofija); v sredo, 20. t. m. ob20. uri: Kataliza in asimilacija (biologiaj); v četrtek, 21. t. m. ob 20. uri: Kovin (kemija); v petek, 22. t. m. ob 20. uri: astronomično predavanje.

«Delavsko podporno društvo» naznanja svojim članom, da se nahaja društveni urad od dne 18. t. m. dalje v ulici Romagna št. 26 II. levo. Uradne ure so iste kot prej in sicer od 8. do 12. in od 15. do 18. ure.

Klavirski lirični večer Kumarjeve glasbene šole. Imam prijatelja, izkušenega moža, z globokim spoznanjem in jedrnatim načinom izražanja. Študira že 20 let harmonijo vsemirja — in pravzaprav ni muzik, ker ne igra nobenega inštrumenta, in tudi teorija glasbe mu podrobneje ni znana.

Vendar — poslušala sva, in pri tej priliki mi je tožil, da se dandanes ne poučuje več glasba, marveč da se učencem celo na konservatorjih natrpavajo v prste le matematično pravilna razdalja in se učenci vadijo v igranju, agogično in dinamično, odgovarjajočem aritmetičnim vrstam, prav po vzorcu ranjkih pruskih gardnih godb. In tožil je, da se niti profesorstvo niti neprofesorstvo ne zaveda, da ni med njimi in onimi pruskimi vojaki večje razlike, kot med muho in komarjem, ki se brezmiselno zaletavata v zaprto okno, da bi prišla v zaželjeno svobodo. Od vsega človeškega, kar jim je dano, so za glasbo uporabili le vseh šest — posnemajoč muho in k temu so pridali le prvi dve strani računice, ki jo šolarček nosi prvo leto . . .

Zadnja vera v zboljšanje teh razmer naju je zapustila, ko sva po vrsti prerešetala, kar se nam je misli vsiljevalo, in premišljevala sva o «očiščenju in pomlajenju.»

Dva dni zatem sva prisostvovala prvemu nastopu učencev glasbene šole pianista Srečka Kumarja v Škednju.

Že naslov «Klavirski lirični večer iz mladinske literature» je prekršil rumenokoščene akademske predpise. Nastopili so učenci v starosti od 6. do 14. leta. Igro posameznih je razločeval le njih talent, ker vse, kar so nam zaigrali, je bilo Kumarjevo. V 5—10 mesecih jih je seveda naučil brati notno pisavo in enakomerno pokladati prste in in in . . .

Igrane skladbe so bile programne, naslovljene na pr. «Otrok in kuharica», «V kovačnici», «Nedeljsko jutro», «Bolna punčka», «Zaspivajoči otrok» itd. Če bi povedal — no saj veste, kaj bi povedal o vsaki izmed teh — a ta večer smo vse doživeli, podano v najpriprostejši glasbeni obliki, na novo oživljeni od otrok učencev-začetnikov.

Kar ni nič manj važno pri oceni glasbenega pouka, a spada po svoji naravi na drugo mesto, namreč njegova tehniška stran, je bila ta večer živ dokaz, da je stara tehnika nezadostna in da je le z novo tehniko (Gewichtstechnik) možno približati se ideału — zapetemu glasu.

Prijatelj mi je že po prvih točkah zaupal, da je prezgodaj tožil, da zaman išče dandanes glasbene vzgoje. «Čudno, je rekel tako blizu sva našla, kar sva pogrešala!» «In po tej poti 10 let» sem dejal jaz.

Zagledala sva zlate Matjaževe časa . . .

M. L.

Izgubil je listnico z večjo svoto denarja reven kmet, ki je prišel kupovat potrebščine v Trst. Listnico je izgubil bržkone v Oehlerjevi trgovini ali na tekališču V. E. III. v bližini omenjene trgovine. Ni pa izključeno, da jo je izgubil na poti od tekališča V. E. III. do trga Oberdan. Pošteni najditelj je naprošen, da odda listnico proti nagradi v upravništvu «Edinosti» v ulici S. Francesco d'Assisi 20, I.

Iztržaškega življenja

Gospod knez, inženir in višji nadzornik državnih železnic. Pred kakima dvema tednoma se je predstavila v stanovanju g. Antona Infantija, v Gorici, elegantno oblečena gospodična, domačinka po imenu Marija Budai, katero je spremljal eleganten gospod, ki se je predstavil g. Infantiju z največjo vljudnostjo:

«Dovolite, gospod, da se vam predstavim: pišem se Feliks De Simone, knez Pollicastrelli, inženir v Neaplju in višji nadzornik državnih železnic.»

«Čast mi je Vas poznati, gospod knez» je odgovoril Anton ves razburjen, ko je vendar stala pred njim tako odlična oseba. Anton je bil nekaj trenutkov v zadregi, končno pa je zakril svojo zadrego s tem, da je ponudil knezu kavo.

«Hvala, ne bom pil kave, — je izjavil knez kljub temu, da se mu je delala pajčevina v želodcu — «ravnakar prihajam iz kavarne.» Po dolgem nagovarjanju je knez vendarle sprejel ponudbo, zakaj želodec je včasih tudi pri knezih močnejši. Knez je takole ugibal: Glava pravi «ne», želodec pravi «ja»; glava je pametnejša od želodca; pametnejši se pa uda, torej pijmo kavo.

Ko je stala pred njim duhteča bela kava, so mu silile kar sline v usta. Hlastno je segel po žlici in kruhu zahvaljujoč se Antonu za uljudnost. Knez je med jedjo molčal kakor tropist ter srebal in cmokal. Ko se je knez napasel, je postal čezdalje bolj zgovoren. S svojo govorniško spretnostjo je razlagal Antonu, da ima v Neaplju kakih 10 palač in več dvorcev, katere pa bo najbrž prodal in se preselil v drugo mesto, ker mu Neapelj ne ugaja. Njegove dostojanstvene besede so Antona tako dirnile, da ni vedel, ali bi knezu vse to verjel ali ne. Sam s seboj je premišljeval, kako je mogoče, da so prišli k njemu na stanovanje. Čemu neki? To je pa kmalu izvedel. Knez je začel namreč po ovinkih milo tožiti, da ne najde v Gorici prenočišče in končno je vprašal Antona, naj mu da za nekaj dni prenočišče. G. Infanti je sprejel ponudbo in vzel kneza pod streho. Ta je pa dva dni pozneje prosil Infantija, naj ma posodi nekaj perila, češ da svojega ni dobil še po pošti. Infanti je uslišal tudi to prošnjo in posodil knezu več kosov perila v vrednosti 1200 lir. Drugi dan je zopet prosil knez potom brzojavke nekega Simonettija, naj mu posodi 4000 lir, nekega drugega je zopet prosil za posojilo 19.000 lir itd.

Tri dni pozneje se je namenil «knez» odpotovati v Trst. Pred odhodom je naročil Infantiju, da bo dospel v Gorico Simonetti, ki bo prinesel s seboj 23.000 lir, katere bo izročil Simonetti Infantiju, in ta naj si obdrži najemnino, ostalo naj mu pa pošlje v Trst. Tako je odjadral «knez» v Trst, ne da bi plačal Infantiju hrane in stanovanja. Napovedanega dne je šel čakat Infanti Simonettija, katerega pa ni bilo od nikoder. Čakat je šel še drugi in tretji dan, toda Simonettija zopet ni bilo od nikoder.

V Trstu je začel knez slepariti kar se je dalo. Nekega železničarja je osleparil za kakih 300 lir. Drugega nevednža je zopet opilil za 1000 lir itd. Toda dolgo ni užival teh dobrot in sladkosti. O tem knezu je izvedela tudi policija, ki ga je aretirala v starem mestu, ko je iskal nove žrtve. Pri njem so našli več listin, samokres in več drugih stvari.

«Knez», ki je bil osleparil po Goriškem in v Trstu več oseb, se nahaja sedaj v hotelu «Coronco», kjer ima preskrbljeno stalno stanovanje in brezplačno hrano. Kar se pa tiče palač in dvorcev in da je on inženir in Bog si ga vedi kaj, je izvedela policija, da je «knez» močno pretiraval.

Darovi za nesrečne žrtve v Istri

Čisti dobiček Sv. Ivanske prireditve 2392'90 lir. — Tolminska hranilnica in posojilnica 300 lir. — Kevla, učenka 5. razreda ljudske šole v Rojanu L 40. — Josip Gruntar, Šmarje, nabral L 110. — Gojenci otroškega vrtca pri Sv. Jakobu po 1 liro in sicer: Pokojna Tonči Nepužlan, Danči Cretnik, Olga Ivančič, Mina Golobič, Nada Ujčič, Bogomira Renko, Rozi Lužat, Anica Jančar, Lavra Križman, Anica Likar, Marija Orel, Brumilda Tercinar, Emilija Srebot, Zorka Vatovec, Alma Kiun, Josipina Brezovec, Karel Batič, Vladi Deško, Fridi Furlanič, Edi Merhar, Nazarij Stugavs, Ervin Velušček, Rudi Žižmund, Danilo Furlan, Vladi Može, Danilo Sluga, Anton Starc, Dora Gustinčič, skupaj 28 lir.

Zadnji izkaz 97.847'20 L, 1291'40 din. in 1 dolar; **skupaj 106.718'15 L, 1291'49 in 1 dolar.**

Pipčarstvo in pipčarji

Počasi začenjamo. Kakor kaže, pojde. Začetek je dober.

Spomnili so se svoje dolžnosti napram pipčarjem: Kovačič 50.— (č. čl.), Lavrenčič (č. čl.) oba za nazaj; Zobčeva 5.—, Štekar 1.—, Lenček 1.—; skupaj **L 107.—** Denar v TOZ.

Vesti iz Istre

Iz Doline. Nekatere zlobne osebe v Dolini me obrekujejo, da sem v zvezi s fašisti in da sem celo «hud fašist». To je podlo obrekovanje. Vedno in povsod sem bil pravi narodnjak in nikdar ne odpadnik; vsikdar sem prispeval v narodne namene. Tako tudi sedaj za nesrečne žrtve v naši Istri. Pozivljam zato dotične zahrbtneže, naj mi povedo v obraz — sicer jih bom smatral za lažnjivce in obrekovalce. Za vsa morebitna nadaljnja obrekovanja bom iskal zadoščenja potom sodnije.

Fran Adamič.

KMETOVALCI, POZOR! Kmet. in vrt. gosp. zadruga naznanja vsem svojim članom tržaške okolice, kjer ni zavarovalnic goveje živine, da je jel zavarovalni odsek Kmet. in vrt. gosp. zadruge poslovati ter se v to svrho pozivljejo člani, ki želijo zavarovati svojo živino, da prijavijo svoj vstop. Vpisovanje vsaki dan od 8 do 10. ure predp.

Zav. odsek.

PODLISTEK

V. F. B.

V malem svetu (84)

Mislil je na razgovor z materjo in na bodočnost, ki jo je omenjala ona. Vsa ta bodočnost mu je bila jasno pred očmi: njeno borbo za krajcar, z mučnim učenjem, da si pridobi skorjo kruha, z bedno družbo zamazanih gladnih dijakov, z bornim stanovanjem v tisti stari hiši. Vse to po sijajnih veselih dneh, ki jih je užival doslej! Hodil bo zopet v zakrpanih črvljih in hlačah, prepiral se desetkrat z očetom in materjo, predno izprosi novo kravato ali desetico za najpriprostejši tobak. Pa njegovi fini prijatelji, ki ga ne bodo hoteli več poznati, Blanušić, ki ga je brezobrazno gledal od gori doli; veseli večeri v gledališču, na koncertih in v plesnih dvoranah, s frakom na sebi in z belo veliko krizantemo v gumbnici; razkošne noči pri šampanjcu in žvenket denarja, njegov bosanski vranec s sijajno lakiranim žigom, svileno perilo in ogrtači od prvega krojača — vse to z Bogom za vedno! A mesto vsega tega siromaštvo in beda, črno pomanjkanje na vsem! In k vsej tej nevolji, strašni že sami na sebi, še ta nesreča, da nima Sofije!

S spominom na to izgubo se bo vezal odslej vsakokrat spomin na današnji doživljaj: dvojni samomor v Frankopanski ulici, bolniški voz, množica in dve mrtvi trupli, zamotani v plahte. V hipih največjega obupa, ki ga bo vedno pogostejše in hujše napadal, mu bo ta dogodek ostajal pred njegovim duhom kakor vizija in se mu bo narinjal z grozno veličastnostjo tragike življenja, ki tudi če ruši mala življenja brez velike in bučne inscenacije, ene povzroča nič manje bôli in obupavanja. In to mlado življenje se je stresalo v krčih svoje tragike, ki je bila zanj tem bolestnejša, ker ni nahajala in ni mogla najti sočutja, ker je bila tako samosvoja, tako daleč od razumevanja, da jo je mogelsvet smatrati le za smešno. To je tudi slutil Dragan, a ta slunja ga je zagrenevala še bolj in ga će gotovejše izročala v roke usode.

Misel na smrt, ki jo je danes srčal v dvostroki priliki, se ni dala več ločiti od misli na izgubo Sofije. Spominjajoč se, kako sta ona dva ljubimca danes umrla skupno, je sklepal, da mora biti taka smrt po velikem obupavanju istotako sladka kakor objem in poljub, ki se potapljati v njem dve bitji. Ta spomin na poljube, ki jih ni več, je povzročil, da se je stresal v mučni bôli ter je, skočivši od mize začel naglimi koraki hoditi po sobi, nemiren in ves tresoč se od razburjenosti. Nervozno je potegnil iz žepa listnico, s tresočimi se prsti izvlekel iz nje fatografijo ter gledal nekaj časa nanjo z navdušenjem in obupom v istem času. Sofija je stala pred njim s svojim bledim obrazom, mirnim izrazom Sfinkse.

Nekaj zgodovine idrijskega rudnika

Napravila se je cesta iz Idrije čez Dole na Vrhniko in po njej je šel dolgo časa promet. Da bi vozovi redno dohajali in odhajali, je bil celo poseben nadzornik nastavljen, najprej Ferdinand Vihtelič in po njegovi smrti l. 1677. njegov brat Janez Vihtelič z letno plačo 50 gl. Nadzornik je moral celò kavcijo založiti.

Kako so skrbeli na Dunaju za Idrijo, se razvidi iz nekega poročila leta 1709., ko vprašajo ali zamore žitni trgovec Anton Imberti prodati 60.000 »starov« žita v Neapelj in Katanijo, ne da bi idrijski rudnik radi tega pomanjkanje trpel. Dobil je dovoljenje za izvoz, ko se je poročalo, da je Idrija z žitom zadostno preskrbljena.

Leta 1710. je vladni komisar Janez Wurzen pregledoval zalogo žita in takrat se je poprašalo, ali bi ne bilo ugodneje za Idrijo, ko bi se kateri in s pogodbo zavezal, da bo za delj časa ali v večji množini preskrbovial žito Idriji. Res je dobil nato za 2.200 starov grof Attems 12.973 gl. 20 kr. kranjske veljave in bili so zadovoljni, samo eden ne.

Dalje.

Ta je bil idrijski predstojnik, ki je rekel, da se taka pogodba ne bo obnesla.

Liferant spravi vse množine žita na Vrhniko in ne skrbi, da bi žito v Idrijo došlo. Radi velikega snega se ni moglo 4 tedne na ceste s težkim vozom in rudar je bil brez kruha. Dvorna kamora se pa na to ni ozirala in leta 1711. zopet za eno leto sklenila pogodbo.

V letih 1714., 1715. in 1716. so zalagali Idrijo z žitom grof Engelshaus, ljubljanski škof, baron Ehrberg, grof Lichtenberg, Jurij Poljanec, župnik na Igu, Mihael Bogataj, grof Lamberg in »Commenda« v Ljubljani. Vsake 4 tedne se je razdelilo med rudarje in gozdne delavce po 575 mernikov pšenice, 247 mernikov rži, 779 mernikov ajde in 213 mernikov prosa.

Kupna cena se je določila po ceni, katera je bila 19. novembra v Ljubljani. Semenj sv. Elizabete je bil sploh znan, kajti došlo je od vseh strani veliko ljudstva in blaga; zato je trajal celih 8 dni. Kakor je bila zabeležena cena prvi dan semnja, isto ceno je rudnik plačal zalagateljem, takozvani »Elizabetpreis«.

Leta 1716. je bila cena za mernik pšenice 1 gl. 22 kr., rži 1 gl., ajde 4 gl., prosa 50 kr. Rudarji so pa plačevali samo 1 gl. za pšenico, za 1 mernik mešanice pa 48 kr., tako da je imel rudnik brez vozmine na 4 tedne zgube 267 gl.

Podjeten Idrijčan Ivan Filipič, nakupni agent, je pa ponudil l. 1717. erarju, da hoče ceneje žito nabaviti rudarjem, kakor je cena na dan sv. Elizabete v Ljubljani, samo dovoli naj se mu, da sme žito tudi izven Kranjske nakupiti. Res se mu da 19. marca l. 1718. dovoljenje in se z njim pogodi za večjo množino raznega žita. Ko je dobro in jekleno žito precej ceneje za isto leto preskrbel, so mu podaljšali pogodbo za daljnja tri leta. Ko se pa leta 1721. hoteli zopet njemu dati za daljnja 4 leta, so se pritožili kranjski deželni stanovi, ki so prej zalagali Idrijo z žitom. Njim se krivica godi, ko se domače žito ne more oddati, a se iz drugih kronovin uvaža. Prišlo je med Filipičem in deželnimi stanovi do spora, morala je dvorna kamora posredovati.

Pritožil se je pa tudi rudniški predstojnik Lichtenheim. Ko je prebral pogodbo, je spoznal, da bo on na škodi materialno in tudi moralno. Dobival je nekak priboljšek k svoji plači, takozvani »kalo«. Nekaj procentov so vedno odbili, češ da se žito raztepe, da se kak

Pouk italijanskim državnikom iz zgodovine Avstrije

Italijanski režim v »Julijski Benečiji« bo morda hotel zabeležiti v svoje račune kot veliko pridobitev, da je znal pridobiti zase kneza Schoenburga in Windischgraetza. Ker sta ta dva moža ne le povsem tuja, marveč naravnost sovražna našem narodu, poveličevala aneksijsko slavnost v Postojni s svojo nemško-aristokratsko prisotnostjo in nadutostjo, menijo bržkone gospodje v Trstu — in morda tudi v Rimu —, da so Bog ve koliko pridobili za utrditev svoje oblasti in svojega ugleda v tej deželi! Morda res sodijo tako, dasi bi morali, — če bi ti gospodje imeli oči, ki nekoliko bistrejše vidijo — brž spoznati, v kako hudi zmoti so!

Vemo, da so ti gospodje hudi sovražniki vsega, kar jih spominja na minulo Avstrijo. Vendar bi jim ne škodilo, če bi se nekoliko seznanili z zgodovino propadle monarhije, posebno pa z nje tradicionalno balkansko politiko. Seznanili bi se tako z zmotami in grehi, ki jih je Avstrija kupičila s to politiko. Spoznali bi vzroke, ki so dovedli do katastrofalnega poloma politike bivše monarhije na Balkanu. Doznali bi, kako je prišlo do tega, da je bila Avstro-Ogrska pri narodu na Balkanu najbolj osovražena med državami Evrope, kar jo je zapletlo v katastrofalne spopade, ki so jo slednjič pogubili.

Doznali bi iz avstrijske zgodovine, kako je bivša monarhija vedno iskala podlage za svojo balkansko politiko edino le pri posameznih mogotcih, kako ni nikdar računala z narodom in njegovim čustvovanjem, kako je namreč vedno izzivala in žalila ta narod in ga prezirala tako, da se ji n. pr. ni zdelo potrebno, da bi imela pri svojem poslaništvu v Belgradu ljudi, ki bi mogli občevati s srbskim narodom!

S svojo srbsko politiko je dosegla, da se je med njo in narodom v Srbiji odprl prepad mržnje, ki se ni dal premostiti nikdar. Slepci so menili, da imajo vso deželo v žepu s tem, da so si z miljoni usužnjili nekdanjega nesrečnega kralja Milana.

Istotako je Avstro-Ogrska opirala vso svojo politiko v Bolgarski na lepe oči okrutneža Stambuljeva. Za narod se ni menila.

A kaj je sledilo, kake so bile posledice take nesrečne slepe politike? Kralj Milan se je moral (11. februarja 1911) odpovedati prestolu, zapustiti Srbijo in živeti v inozemstvu življenje pregnanca. Živel je razkošno življenje na račun avstrijskih miljonov. Njegov sin in naslednik Aleksander, ki je bil kot vladar sin svojega očeta — bil je le nesposobnejši — je moral s svojo ženo Drago in njenima bratoma dne 11. junija 1903. umreti tragične smrti. Aleksandra je narod tako osovražil da je bila Srbija na predvečeru revolucije in državljanske vojne. Srbija je stala pred alternativo: ali naj umre kralj ali pa naj se preliva bratska kri v potokih in naj se pogubi domovina.

S tem se je konečno in za vedno zrušil steber, na katerem je slonela avstrijska politika napram Srbiji! Politika preziranja naroda in njegovega čustvovanja!

Narod v Bolgarski pa je Stambuljeva osovražil tako, da so ga na javni ulici v Sofiji pobili do smrti!

Kako so se razvijale stvari pozneje, je znano. Radi svoje balkanske politike je bila Avstrija v neprestanih konfliktih ne le z balkanskimi državami, ampak tudi z Rusijo. Da je Avstro-Ogrska zasledovala drugačno in ne izključno nemško-madžarske politike, da je modro računala z narodom in njegovim čustvovanjem, ne bi bila tudi zašla v zadnji strašni evropski spor in bi živela še danes!

Vse to bi mogli doznati italijanski državniki iz zgodovine Avstrije. Dobili bi pouk, da je v današnji dobi, ko so narodi dozoreli, ko se tako živo zavedajo svojega bistva, svojega dostojanstva, svojih pravic in zahtev, politika preziranja naroda in njegovega čustvovanja — najnesrečnejša politika! Naj se tudi ne zanašajo na dejstvo, da je drugorodna manjšina v njihovi državi le mala po številu! Kajti vedeti morajo in računati z dejstvom, da spajajo danes narode mogočne etične vezi, vsled česar more tudi mal odlomek kakega naroda padati težko na tehtnico velike politike.

Zato želimo iskreno, da bi se italijanski državniki učili iz zgodovine Avstrije. Želimo iskreno, ker se zgražamo nad možnostjo novih spopadov! Če pa italijanski državniki sodijo, da se jim ni treba meniti za tak pouk, če mislijo, da morejo posnemati grehe Avstrije in prezirati narod in njegovo čustvovanje, potem naj le smatrajo kakega nemškega aristokrata za zastopnika Jugoslovenov na anektiranem ozemlju!

DR. ALOJZIJ RES:

Visokošolski študij v Italiji

Ko je po svetovni vojni nastal na našem jugu nov državno-politični položaj, stopa pred jugoslovensko dijaštvo naloga nove kulturne orientacije. Doslej pod premočnim in v mnogočem škodljivim germanskim vplivom, mora jugoslovensko, osobito slovensko razumništvo spoznati tudi romanski svet, predvsem se bo moralo naše visokošolsko dijaštvo dodobra seznaniti s staro italijansko kulturno in politično zgodovino, proučiti posebnosti italijanske narodne psihe, kar nam je vse — razen par imen — žalibog popolnoma tuje. V ta namen se mora predvsem dijaštvo Julijske Benečije odločiti za študij v Italiji in se tako usposobiti za del važne kulturne naloge, da namreč seznani in obogati naše pleme in potom njega ostali jugoslovenski svet z velikimi, resničnimi dobrinami bogate italijanske kulture, ki nam je veliko bližja in sorodnejša kot pa francoska. A tudi obratno bi naši akademiki v privatnih pogovorih, s predavanji v društvih itd. seznanjali italijanske tovariše s kulturno in politično zgodovino slovanstva in vršili tako važno kulturno poslanstvo.

Nekoč je bila Italija središče znanosti in umetnosti cele Evrope. V srednjem veku so zaslovele italijanske univerze v Bologni, Paviji, Padovi in drugod daleč preko alpskega pasu in od vseh strani so se zgrinjali sholarji raznih narodnosti v kulturnih središčih italskega polotoka. Toda s propadanjem politične in gospodarske moči raznih neodvisnih državic v drugi polovici XVII. stoletja je pričelo z zasužnjenjem italijanskega naroda hirati in propadati tudi umetniško in znanstveno življenje. Z njim so izgubljale univerze vedno bolj svoj evropski sloves in pomen, dokler niso v XVIII. in pričetkom XIX. stoletja imele komaj še narodno, večinoma pa le pokrajinsko veljavo in važnost. Šele po ujedinjenju italijanskega naroda v drugi polovici XIX. stoletja se je pričel vseučiliški študij v Italiji znova oživljati. Vse univerze (in teh je še preveč) so dobile enotno obliko, enoten učni načrt, medtem ko je imela prej vsaka svoj lastni statut in svojo lastno uredbo. Večina univerzitetnih profesorjev vseh strok se je izpopolnila v Franciji in posebno v Nemčiji in s tem veliko pripomogla k dvignjenju in poglobljenju znanstvenega življenja.

Univerz je v Italiji 21, od teh jih je 17 državnih, in sicer v sledečih mestih: Neapelj, Turin, Rim, Padova, Palermo, Bologna, Pavia, Genova, Pisa, Catania, Messina, Parma, Modena, Macerata, Cagliari, Siena in Sassari. Poleg teh so še 4 deželne: Pierugia, Camerino, Ferrara in Urbino. Da je število vse preveliko za 38 miljonski narod in velika ovira za osredotočenje najboljših učnih moči, je očividno. Večina naštetih univerz le životari in samo zgodovinska preteklost in stara sporočila, na katera so posamezna mesta hudo ljubosumna, branijo vladi, da si jih ne upa odpraviti.

Za resen univerzitetni študij prihaja za nas v poštev le 5 univerz in visoka šola v Florenci. Te bi bile:

1. Univerza v Padovi. Ena izmed najstarejših (ustanovljena l. 1222) s slavno tradicijo, kjer so študirali prvi slovenski sholarji. Fakultete: 1. Facoltà di Giurisprudenza; 2. F. di Medicina e Chirurgia; 3. F. di Scienze fisiche, matematiche e naturali. 4. F. di Filosofia e Lettere. Univerzi so priključene še: Scuola di Farmacia; Scuola di applicazione per gl' Ingegneri; Corso di Perfezionamento per i Licenziati delle Scuole normali. Univerzitetna knjižnica šteje 136.000 zvezkov in 2500 rokopisov. Poleg te je vsakomur dostopna tudi knjižnica škof. semenišča s 95.000 zvezki in 800 rokopisi (tudi Danteja).

2. Univerza v Rimu (ustanovljena l. 1303, po l. 1870. preurejena). Poleg 4 fakultet in številnih instituov so univerzi dodeljene še: Scuola di applicazione per gl' Ingegneri; Scuola di Farmacia; Corso complementare di Scienze applicate all'Agricoltura; Scuola Italiana di Archeologia; Scuola Orientale; Scuola di Perfezionamento negli Studi della Storia dell'Arte medievale e moderna; Corso di Perfezionamento per i Licenziati dalle Scuole normali. Za izobrazbo ženskih učnih moči na ženskih srednjih šolah se nahaja v Rimu tudi kr. višji institut ženskega učiteljišča (R. Istituto Superiore di magistero femminile). Univerzitetna knjižnica: 260.000 zvezkov in 400 rokopisov; Vatikanska z nad 300.000 zvezki in 34.000 rokopisi; Centralna narodna biblioteka »Vittorio Emanuele« z nad 500.000 zvezki in 6000 rokopisi.

3. Univerza v Bologni (jur. fakulteta, ustanovljena začetkom 11. stol.), ena najboljših v Italiji, z bogatimi instituti, kabineti in laboratoriji, z geološkim in anatomičnim zavodom, zvezdarno in botaničnim vrtom. Poleg štirih fakultet so še: Scuola superiore di Agraria; Scuola di Farmacia; Scuola di Medicina veterinaria; Scuola d' applicazione per gl' Ingegneri in Akademija lepih umetnosti. Knjižnici: vseučiliška s 300.000 zvezki in 5000 rokopisi, mestna z 200.000 zvezki.

4. Univerza v Turinu (ust. 1412) s farmacevtsko in živinozdravniško šolo. Važna za tehnike, ker je tu tehniška visoka šola (R. Politecnico), najboljša v Italiji, združena z velikim industrijskim muzejem. Knjižnice: Biblioteca nazionale z 270.000 zveki in 5000 rokopisi; mestna z 80.000 zvezki.

5. Univerza v Neaplju (ust. 1224), največja v Italiji, ki šteje okrog 10.000 slušateljev. Poleg fakultet, od katerih slovi predvsem filozofska (Benedetto Croce) in medicinsko-kirurgična, je dodeljena še Scuola di Farmacia in R. Scuola superiore di Medicina veterinaria. Tu se nahaja tudi Institut za orientalske jezike in pomorsko trgovino in zoološka štacija (Stazione zoologica). Poleg 10 javnih knjižnic je najbogatejša R. Biblioteca Nazionale s 450.000 zvezki in 7900 rokopisi. Astronomski in meteorološki observatorij.

6. Visoka šola v Florenci (R. Istituto di Studi Superiori Pratici e di Perfezionamento), ki ima značaj in veljavo univerze. Tri fakultete: filozofsko-filološka; prirodoslovna in medicinsko-kirurgična s farmacevtsko šolo. Poleg Akademije lepih umetnosti se nahajata v Florenci »Kr. višji institut ženskega učiteljišča« (R. Istituto Sup. di Magistero femminile) in pa »Kr. institut za socialne vede« (R. instituto di Scienze sociali »Cesare Alfieri«) za uradniška mesta zunanjega ministrstva, poslaništva, konzulate itd., s triletnim študijem. S tem zavodom je združena tudi »Pravniška šola« (Scuola di Giurisprudenza) za notariat, prokuraturo in nižja uradniška mesta. Knjižnice: poleg one filozofsko-filološke in medicinsko-kirurgične fakultete še Centralna narodna knjižnica z nad 500.000 zvezki, 19.000 rokopisi in 357.000 pismi; »Biblioteca Mediceo-Laurenziana« z 12.000 zvezki in 9676 rokopisi; »Biblioteca Ricardiana« s 34.000 zvezki in 3900 rokopisi; »Biblioteca Marucelliana« s 160.000 zvezki in 1500 rokopisi in »Vieusseux Gabinetto Scientifico-letterario« z 260.000 zvezki. Prirodoslovna in medicinska fakulteta razpolagata z več kabineti, laboratoriji in klinikami.

Za visokošolski študij v Italiji bi poleg navedenih univerz prišle v poštev še:

R. Istituto tecnico superiore in znanstveno-literarna akademija (R. Accademia scientifico-letteraria — z značajem in veljavo filozofske fakultete) v Milanu.

Živinozdravniške visoke šole v Rimu, Milanu, Neaplju in Bologni.

Tehnike v Rimu, Bologni, Neaplju, Milanu in Turinu.

Višja obrtna šola v Turinu.

Tehnična šola za učitelje na tehničnih zavodih univerz.

Višje trgovske šole v Trstu, Benetkah, Genovi in Turinu. Trgovska univerza v Milanu.

Višje poljedelske šole v Milanu, Portici in Pisi.

Višja ženska učiteljišča za ženske srednje šole v Florenci in Rimu.

Umetniške akademije v Rimu, Neaplju, Florenci, Turinu, Benetkah in Milanu.

Glasbeni konservatorij v Milanu, Neaplju, Palermu in Parmi.

Nastaja vprašanje, kam naj se naše dijaštvo poda v svrho pričetka ali pa nadaljevanja že pričetih visokošolskih študij. Pri tem bi bilo treba razlikovati med izobrazbo za svobodne poklice in izobrazbo za državne službe.

A. svobodni poklici:

1. medicina: na naštetih petih univerzah;

2. advokatura: istotam, predvsem Padova, Turin, Rim in Bologna;

3. tehnika: na tehnikah v Rimu, Bologni, Milanu, predvsem v Turinu;

4. trgovstvo: na trgovskih šolah v Trstu, Genovi, Turinu, na trgovski univerzi v Milanu;

5. navtika: v Trstu, Benetkah, predvsem v Genovi;

6. agrikultura: Milan, Padova, Pisa;

B. Poklici za državne službe:

1. profesura: na naštetih petih univerzah in na visoki šoli v Florenci;

2. politična in upravna služba: istotam, predvsem Rim, Bologna, Firenze, Turin;

3. gozdarstvo: Vallombrosa (pri Florenci);

4. sodstvo: predvsem Padova in Bologna.

Kakšen je notranji ustroj italijanskih univerz? Po letu 1870 so bile večkrat preurejene po francoskem tipu in imajo le štiri fakultete:

1. juristično (Facoltà di Giurisprudenza);

2. filozofsko, ki je razdeljena v dve neodvisni sekciji:

a) slovstveno (Facoltà di Lettere) in

b) filozofsko (Facoltà di Filosofia);

3. prirodoslovno (Facoltà di Scienza naturali, fisiche e matematiche) in

4. medicinsko-kirurgična (Facoltà medico-chirurgica).

Ostali dve fakulteti, teološka in tehniška, ki ju imamo na slovanskih in nemških univerzah, nista vključeni v takozvani univerzitetni študij. Obe sta popolnoma samostojno oddeljeni, prva na cerkvenih univerzah v Rimu, druga pa na tehnikah in politehnikah. Prirodoslovne vede, ki so na slovanskih in nemških univerzah vdeljene pod filozofijo, kot n. pr. kemija, mineralogija in petrografija, geologija in paleontologija, fizika, botanika, zoologija in matematika, imajo na italijanskih univerzah svojo »prirodoslovno« fakulteto (Facoltà di Scienze naturali). Zemljepis in zgodovina pa spadata k slovstveni fakulteti (Facoltà di Lettere). Razdelitve v semestre italijanske univerze ne poznajo in imajo samo letne tečaje od oktobra do julija.

(Dalje na IV. strani)

žakelj pretrga ali pri meri izgubi. So varčno delali z dovozom in tu z razdelitvijo je precej žita ostalo zastonj in to je pripadalo njemu, nekaj tudi uradnikom, ki so imeli pri tem opraviti. Po novi pogodbi bi on ta prispevek zgubil. Filipič bi bil pa tudi imel neomejeno oblast čez vsa skladišča, torej oskrbnik bi bil nekako od njega odvisen ali vsaj ukazovati ne bi smel. S tem je pa trpela veljava — avtoriteta — predstojnikova, kar zopet gre.

Načelnik rudnika je pa le prvi v Idriji, njemu se mora vse klanjati, on edini ukazuje. To tirja tudi enotnost uprave.

Prošnja ali ugovor je šel do cesarja in čudo, bila je odbita. Celo neke desetine od žita, katero je tudi do sedaj dobival, so mu odvzeli. To je moža zelo bolelo. Vnovič se je pritožil in prosil cesarja, naj ščiti pravice idrijskega predstojnika. Stara pravica je že, da on dobi skladiščni kalo; tudi nakupovanje žita je preskrboval vedno erar oziroma načelnik rudnika. Le tako je mogoče imeti vse v redu in skrbeti, da se nobenemu rudarju krivica ne godi. Sploh je pogodba s Filipičem vsem na škodo.

(Dalje prih.)

Poslano*)

IZJAVA.

Podpisani izjavljam, da moj brat Josip Semolič, mesar in trgovec z biči, ni v nikaki zvezi z bratoma Alojzijem in Avgustom, ter obžalujem, da sem postopal proti njemu.

Rudolf Semolič
trgovec z biči.

577

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko kolikor mu zakon veleva.

ŽIVNOSTENSKA BANKA
PODRUŽNICA v TRSTU
Ulica Roma vogal ul. Mazzini. — Lastna palača.
Delniška glavnica in rezervni zaklad K Č. Sl. 225,000.000
Izvršuje kulantno vse bančne in menjalnične transakcije.
Uradne ure od 9-13

MALI OGLASI

se računajo po 20 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 2'—. Debele črke 40 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 4'—. Kdor išče službo, plača polovično ceno.

SOBA in hrana se odda dvem osebam v ulici Chiozza 51, I. vrata št. 4. 1237

ŠIVALNI STROJ se proda v ulici delle Mura št 5. 1238

NA PRODAJ je hiša pol ure oddaljena od mesta Celja na Štajerskem, z dobro vpeljano gostilno in trgovino ter 12 do 14 oralov zemljišča. Cena zmerna. Pojasnila daje Jakob Košak, Levc, pošta Petrovče 59. Štajersko. 1233

MOKA in kruh za prašiče se proda. Via Conti 40, vratar. 1234

SLUŽKINJA za dve osebi se išče. Dobra plača. Ulica Coroneo 13, III. vrata 9. 1240

POSTELJA se odda poštenemu mladeniču. Via S. Maurizio 2, III. vrata 20. 1235

GOSPODIČNA se priporoča za krpanje perila. Via S. Maurizio 2, III. vrata 20. 1236

HARMONIKE, Plonarjev sistem, dve vrsti, 12 basov, prodam. Ulica Pasquale Revoltella 463, mlekarna. 1241

PRIDNO SLUŽKINJO za lahka domača dela išče mala slovenska družina. Nastop takoj ali po dogovoru. Via Ruggero Manna 22, III. vrata 9. 1232

POSLOVODJA za trgovino jestvin se išče. Eventuelno bi se dala trgovina v najem proti kavciji. Ista se nahaja v glavni ulici mesta. Ponudbe pod «Poslovodja» na upravništvo. 1239

KLEPARSKI MOJSTER Ferdinnd Renčelj v Tomaju se priporoča svojim sovaščanom in onim iz bližnjih vasi. Delo točno in solidno. 1203

NAZNANJAM slavnemu občinstvu, da sem poleg delavnice odprla tudi salon za izgotovljene zimske obleke in letne plašče ter raznovrstne obleke. Priporočam se za obilen obisk. **A. Mermolja Rieger, ulica Commerciale 3.** 586

KRONE, srebrne, zlate plačam po najvišji ceni Pertot S. Francesco 15, II. nad. 1224

POSTELJE iz trdega lesa po 130.— lir, vzmeti po 75.— lir, žimnice po 55.— lir, ponočne omarice, omare, umivalniki po izrednih cenah. Fonderia 12, I. na desno. 1218

KOVAŠKI MEH, okrogel, dvojen, malo rabljen, se proda. Via Giulia št. 15, pritličje, Gorjup. 1229

DEČKA za trgovino jestvin iščem. Trgovina Kobal, via Giulia št. 25. 1230

BEDNJE, sode in dve stekleni vrati proda po nizki ceni Scheimer. Barkovlje 769. 1231

KNJIGOVODJA, tridesetleten, oženjen vešč 4 jezikov išče primerne službe. Ponudbe pod «Notranjec» na upravništvo «Edinosti». 1223

DOBRO VPELJANA brivnica je na prodaj na Općinah pri Trstu. Pojasnila daja J. Kolaković, Ajdovščina. 1221

POSESTVO, obstoječe iz hiše, vinograda, njiv, gozda in travnikov, se proda v Kaldirju pri Motovunu. Anton Božič. 1202

17 LETNA gospodična, vešča slovenskega, italijanskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, želi vstopiti kot praktikantinja v večjo pisarno. Naslov pri upravništvu. 1216

VSAKEGA 26. se vrši v Divači velik konjski in živinsk semenj itd. Divača, dne 11. julija 1921. — Načelništvo občine Divača. 1214

MALO POSESTVO, ležeče tik postaje Petrovče pri Celju, jako pripravno za trgovino, zlasti tudi lesno, se proda. Informacije daje profesor Jos. Kožuh, Celje, S. Gregorčičeva ul. št. 3. 1920

ZLATO in srebrne krone plačam več kot drugi kupci. Albert Povh, ucar, Mazzini 46 (v bližini drvenega trga). 25

ŽGANJE na drobno in debelo, posebno pristen slivovec, dobite v žganjarni, ulica Trento 18. Fran Szolik, lastnik. 33

ŽGANJARNO v ulici Media št. 22, kjer se dobi vsakovrstno pristno žganje in razni likerji po zmernih cenah, priporoča lastnica Marija Szolik.

ZLATO IN KRONE plačuje po najvišjih cenah F. Pertot, via S. Francesco 15, II. 1189

FOTOGRAF ANTON JERKIČ, TRST, ulica Roma (poštna ulica) 24, Gorica, Corso Verdi (vrtna ulica) št. 36 priporoča se svojim sorojakom. 135

KROJAČNICA August Štular, ul. S. Francesco D'Assisi št. 34, III. nad. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 23

PRIPOROČA se dobroznana brivnica Josip Jerman, Trst, ul. XXX. Ottobre 14. (37

UBIRALEC in popravljalec glasovirjev in harmonijev. Pečar Andrej. Trst, via Coroneo 1, V. nad. 40

POZOR! Srebrne krone in zlato po najvišjih cenah plačuje edini grosist Belleli Vita, Via Madonnina 10, I. 38

Odvetnik
Dr. Josip Agneletto
uljudno naznanja, da se je preselil s pisarno
v ul. S. Giovanni 6, I.
(vogal ulice Mazzini) 580

SREBRO 580
Samo v ulici Pondares štev. 6, I. n. dobite največ za Vaše krone in goldinarje.

Goriška ljudska posojilnica
vpisana zadruga z omejenim jamstvom
Gorica - Corso Verdi št. 37 - Gorica
vabi k
rednemu občnemu zboru
ki se bo vršil
v nedeljo, dne 24. t. m. v uradnih prostorih Corso Verdi št. 37 ob 9. uri zjutraj
s sledečim dnevnim redom:
1. Poročilo načelništva.
2. Poročilo nadzorništva.
3. Odobritev računov.
4. Sprememba pravil.
5. Nadomestne volitve nadzorništva in načelništva. 579

NAČELNIŠTVO.

Nagrajene Tržaške distilerije
RENZO RICCI & C°
Vermouth — likerji — sirupi.
Ravnateljstvo in uradi v ul. Miramar štev. 7, I. Tovarni v Barkovljah in v prosti luki št. 33.
Absolutno konkurenčne cene na podlagi zadnjih znižanj. 8

Proda se
hiša na Jesenicah
z zelenjadnim vrtom in stavbinsko parcelo. Stavba se nahaja ob glavni cesti tik železniškega skladišča in postaje, pripravna za trgovino, gostilno ali kako drugo obrt. — Ponudbe na M. Domicelj, Jesenice-Gorenjsko. Jugoslavija. 578

Velika zaloga in tovarna pohištva
A. JUG — Trst
Tovarna ulica sv. Martiri štev. 21
Zaloga ul. sv. Lucija 5 in ul. dei Fabbri 10
Velika zaloga spalnih in jedilnih sob, kuhinjskega pohištva kakor tudi drugih predmetov.
Delo solidno. Cene zmerne.

Tvrdka ALARICO LANTSCHNER
Lastnik UGO de VISINTINI
Trst Via Roma 28 (blizu Poste Telefon 198)
Delavnica za popravljanje koles. Zaloga mot. koles in potrebščin. — Pnevmatiki za kolesa, motorna kolesa in avtomobile. 31
— Zastopstvo koles „STUCCHI" —

Redilni prašek za živino
za konje, rogato živino ovce, in prašlče, se rabi z najboljšim uspehom: ako živina ne more jesti, slabo prebavlja, zboljšuje pri kravah mleko in je dobro varovalno sredstvo proti kuž. boleznim Prašek proti kašlju za konje. Sigurno sredstvo proti kašlju in pljučnemu kataru pri konjih
Priporoča in razpošilja: 548
Lekarna v Vipavi

Iščem dobrega, skrbnega, zanesljivega, popolnoma samostojnega 576
EKONOMA
spretnega v poljedelstvu, sadjerejstvu, živinoreji in gozdarstvu, ki je sam dober predelavec in organizator za večje posestvo v Jul. Benečiji. — Ponudbe na upravništvo.

Omejim naj se tu le na splošne opazke glede učnih načrtov. Za matrikulacijo je treba gimnazijskega maturitetnega spričevala ali pa odhodnico kake univerze in krstni list. Izpiti se delijo v specialne (vsako leto), odhodne in diplomske. Komisija sestoji iz profesorjev dotičnega predmeta, ki se jim priključita še eden ali dva eksaminatorja-suplenta. Predpogoj za pristop k izpitom je potrdilo o frekvenci celoletnega tečaja. Siromašne slušatelje more fakultetni svet oprostiti vseh taks, razen pristojbin za diplomski izpit, ki ga morejo kandidati polagati le, če so obiskovali predpisano število ur in predložili vse specialne izpite obligatnih predmetov. Diplomski izpit (»laurea«) obstoji iz disputacije, disertacije (»tesi di laurea«) in eventualno iz ene ali več praktičnih nalog z naravoslovja. Ves vseučiliški študij na filozofskih in prirodoslovnih fakultutah italijanskih univerz stremi za tem, da nudi slušatelju ne strokovne, pač pa splošno naobrazbo. Zato razdelitve v glavne in stranske predmete kakor na nemških univerzah ne poznajo, pač pa le dve ali tri skupine: klasično in moderno filozofijo, zemljepis in zgodovino in čisto filozofijo. Poleg teh glavnih skupin pa je treba istočasno poslušati še več drugih predmetov, ki so z glavno skupino morda le v oddaljeni zvezi. To velja predvsem za dve sekciji, filozofsko in nekoliko tudi za prirodoslovno fakulteto, medtem ko za dve ostali fakulteti, medicinsko-kirurgično in juristično velja v glavnih obrisih nemški, torej tudi slovanski učni načrt, ki se omejuje na strokovno naobrazbo, kar je tudi edino pravilno.

Vsled tega stremljenja osobito slovstvenih in filozofskih fakultet, da nudijo predvsem splošno in ne strokovne naobrazbe, so tudi seminarji in ž njimi združene seminarske vaje, ki so za znanstveni študij tako zelo potrebne, na italijanskih univerzah vsled preobilice obveznih predmetov in pomanjkanja časa izključene. Posledica tega je, da hodijo italijanski visokošolci po dokončanih študijah na domačih univerzah v svrho posebne strokovno-znanstvene izobrazbe študirat v inozemstvo, posebno na Nemško.

Kar se tiče prehoda iz nemških in slovanskih univerz na italijanske, je treba razlikovati. Medtem ko bi **medicinci, juristi in tehniki** tudi višjih semestrov ne naleteli na posebne težkoče, je to za **filozofe** višjih semestrov (5 - 8), ki bi hoteli v Italiji položiti v normalnem času tudi diplomski izpit, težje, ako ne nemogoče. Predelati bi morali toliko predmetov, ki se zdaj ne bavijo z njimi, da bi v kratkem roku enega ali dveh let ne zmogli vsega. Lažje in brez prevelikih težkoč pa bi se mogli prepisati filozofi prvih štirih semestrov, ki bi v teku enega leta predelali z nekoliko pridnostjo vso tvarino in se jeziku popolnoma priučili.

Italijanski visokošolci so po veliki večini zelo dobri tovariši brez narodnostne mržnje, ki so drugorodcem radi na razpolago v vsakem oziru. Na našem dijaštvu je, da premaga vse predsodke in se odloči za študij v Italiji, sebi in narodu v veliko korist!

Sredi avgusta izide o tem informativna knjižica, na kar naše akademike že zdaj opozarjam.

Književnost in umetnost

«Izmi.» Zadnje čase smo parkrat slišali besedo futurizem.

Brskal sem «Mladiko» in «Jadranko», nazadnje še celo «Novi rod», misleč, da se je celo «Novi rod», misleč, da se je celo med nežno deco prikradel kak futurist. Ničesar nisem našel. Ker pa vem, da naši ljudje na splošno ne beró Marinettija, sem videl, da so besede proti futurizmu pri nas plod dolgočasnih ur.

Vendar pa je beseda «futurizem» ostala temu in onemu v spominu in ne vé kam ž njo.

Nemci, ki so znanstveniki in njim sorodni ljudje imajo namreč navado, da naredé za vsako stvar, ki se rodi, posebno škatlico, v katero jo potem položijo. Tako ustvarijo struje, dobe.. Tako imamo klasicizem, romanticizem, simbolizem, naturalizem, realizem, impresijonizem, ekspresijonizem, futurizem, dadaizem, kubizem . . . in še polno drugih izmov.

V slednji struji so se rodili veliki možje in mali epigončiči, ki so izginili. To je bilo v klasiki in v romantiki itd. Vsaka nova stvar vzbudi pri duševno lenih ljudeh odpore že iz principa, ki jim leži v krvi, pri drugih ljudeh pa zanimanje in oporo. Niti eno niti drugo ni pravično. Dober sodnik je edino le čas. Včasi je nova stvar neumna, a ker vzbudi pri konservativnih ljudeh odpor, si misli mladenič, to je dobra stvar in ta se rsnično vzdrži vse dalje, kot bi se sicer. V nasprotnem slučaju ima mladina mnogokdaj prav.

Navadno ljudje obsodijo človeka že po struji, h kateri pripada, dasi ga niti ne vedo, kam uvrstiti, vsaj pravilno ne.

Pred par tedni me je vprašal mlad pesnik: «Kaj sem.» Ljudje mi pravijo, da sem impresijonist, ekspresionist, futurist, dadaist . . . Ničesar več ne vem.»

«Pravi umetnik ne spada v nobenega teh «izmov». On je pesnik ali ni pesnik, to je vse. Ni on tu radi dobe, on sam je doba in struja. Nikjer ni zapisano, da bo 50 let vladala ta in ta literarna struja. Ko se rodi nov velik umetnik, nastaja nova struja in nova ker ni mogoče, da bi si bila dva na las podobna. In to se zgodi lahko vsakih pet ali tudi le petdeset let. Zato je kulturna zgodovina polna vrhov, drugo so krtine brez pomena. Iz vsakega «izma» gleda en tak vrh. Iz romanticizma «Prešeren», iz realizma «Aškerc» itd. Kaj pa je vse drugo? Če mislim pri realizmu na Aškerca, pri romantiki na Prešerna, pomeni nekaj, če mislim na njih epigončiče, ne mislim nič, a radi tega se ne bom norčeval niti iz romantike niti iz realizma niti iz «moderne», če mislim na Župančiča. Tudi iz futurizma se ne bom norčeval, če pomislim na Papinija, da ne zaidem v norizem, kot mnogi. Na druge pa ne smemo misliti. Toda, če bom cenil njivo, ne bom cenil plevela, ampak žito, plevel, ki ga nihče ne kupi, ne pride v poštev.

Toliko. Več ni treba. **F. B.**

Gospodarstvo

— **Dražba bombaža v Trstu.** Pred nekoliko dnevi se je vršila v Trstu javna dražba 2800 bal bombaža. Ta bombaž je bil natovorjen na ladji »Pilsna«, ki je havarirala. Povprečno se je dosegla cena 8000 do 9000 lir za loto približno 50 bal.

— **Razpečava italijanskih tkanin v Jugoslaviji.** Ker so letos izostali glavni odjemalci italijanske industrije tkanin Argentinija, Brazilija in Egipt, je prišla za izvoz tkanin iz Trsta v prvi vrsti v poštev Jugoslavija. V Jugoslaviji pa delajo italijanskim tkaninam francoski in angleški proizvodi občutno konkurenco. Vsled tega je prišlo tam do sunkovitega in močnega znižanja cen. Nekateri italijanski grosisti so svoje zaloge v Jugoslaviji razpečali z veliko izgubo. K temu jih je prisilil njihov kočljiv položaj v trgovini. Če so hoteli svoje plačilne obveznosti izpolniti, jim ni kazalo nič drugega, nego blago čim prej vnovčiti. Trgovci s tkaninami so mnenja, da cene v Jugoslaviji ne bodo več padale, ker je opažati, da je postalo v zadnjem času povpraševanje v nekaterih krajih Jugoslavije nekoliko živahnejše kakor doslej. Zlasti se bodo trgovci na deželi morali že v avgustu preskrbeti z zimskim blagom.

— **Zapovedani tečaj za male bankovce v Jugoslaviji.** Jugoslovenski minister za finance je izdal naredbo, ki določa, da se morajo v zasebnem občevanju sprejemati enodinarski bankovci do zneska 50 dinarjev, poldinarski do zneska 25 dinarjev, četrtdinarski pa do zneska 10 dinarjev.

— **Nova carinska tarifa v Jugoslaviji.** O novi uredbi carinske tarife v Jugoslaviji smo doznali sledeče: Carina bo razdeljena v tri skupine. Najvišja bo carina na luksusne predmete, in sicer iz valutno-političnih razlogov. V drugo kategorijo spadajo proizvodi onih industrij, katere potrebujejo v Jugoslaviji še zaščito. Tudi te carine bodo razmeroma precej visoke. V tertjo, najnižjo kategorijo spada blago, ki ga v državi potrebujejo. Za trgovino z državami, ki imajo slabo valuto, veljajo posebne določbe, da se domača proizvodnja ščiti.

— **Kriza v izvozu vina iz jugoslovenske Dalmacije.** V jugoslovenski Dalmaciji leži 300.000 hektolitrov vina, ki je določeno za izvoz, se pa ne more razpečati. Avstrija in Čehoslovaška kupujete italijanska vina v Trstu, Ogrska pa, ki je doslej kupovala velike množine dalmatinskega vina, je ustavila uvoz. V Jugoslaviji sami pa se vino razpečava le z veliko težavo, čemur so kriva slaba prometna sredstva in visoki stroški za prevoz. Vsled velike vročine se vino lahko skazi. Zato nameravajo prizadeti kuhati iz odvišnih količin vinsko žganje ter so prosili vlado, naj oprosti te količine od davka na konsum. Minister za poljedelstvo je prizadetim obljubil, da bo odposlal na Čehoslovaško in v celo vrsto drugih držav strokovne komisije, da se ustvari možnost za razpečavo dalmatinskega vina.

— **Nov trgovinski zakonik v Jugoslaviji.** V belgrajskem ministrstvu za trgovino izdelujejo načrt za nov trgovinski zakon, ki bo veljal za celo jugoslovensko državo. Za podlago služi obstoječi srbski trgovinski zakon.

— **Občinski davek na vozila v Zagrebu.** Občina Zagreb je vpeljala davek na vozila vseh vrst. Temeljna taksa se je po vrsti in namenu vozila enkrat za vselej določila. Doplačila pa kolebajo ter se zaračunajo pri osebnih avtomobilih in motociklih po konjskih silah, pri tovornih avtomobilih po močanosti, pri avtobusih po številu sedežev, pri vozovih po številu vprege. Davkov prosta so vozila javnih oblastev in uradov, dalje taka, ki so v službi javnega zdravstva, vozila požarne brambe, pocestne železnice in službena vozila vojske.

Spor med Anglijo in Ameriko radi petroleja. Anglija je v zadnjem trenutku podobna Buridanovemu oslu, ki se ima odločiti med dvema snopoma slame. Na eni strani je potrebno, da ohrani najboljše prijateljsko razmerje z Zedinjenimi državami, ki so njen največji upnik, na drugi pa se ne bi hotela odreči velikih ugodnosti, katere ji nudi zveza z Japonsko na Daljnem vzhodu. Iz zagate se skuša potegniti s tem, da dela za ameriško-japonski sporazum. So pa še druge diference med Anglijo in Ameriko, in sicer predvsem na gospodarskem polju. Nedavno se je vrnil v Washington admiral Chester iz Mezopotamije in je predsedniku Hardingu sporočil, da si je Anglija zasigurala petrolejske koncesije v Mezopotamiji, ki predstavljajo 1000 miljonov dolarjev vrednosti, in vrh tega kupila perzijske petrolejske vrelce in sicer z denarjem, ki si ga je med vojno posodila od Amerike po 4%! To je tem hujše, ker Amerika meni, da je te koncesije zasigural že Roosevelt za Ameriko. Harding je precej sklical konferenco, zakaj ameriški kabinet tvorijo sami »petrolejski kralji«, ki so v tej stvari hudo interesirani. Slično se godi v Mehiki. General Carranza se prizadeva, da iztisne inozemski kapital iz dežele, in Anglija je svojčas skupaj z Ameriko protestirala zoper te namere. Medtem pa se je baje Anglija baš na podlagi Carranzovih dekretov pogodila z Mehiko, in sicer na škodo Amerike, tako da baje znaša zdaj vsota angleških kapitalov, vloženih v mehikanske petrolejske vrelce, dvakrat več nego nese kapitalizacija ameriških družb. Angleška vlada je na te očitke odgovorila s posebno noto, v kateri zavrača trditve ameriških kapitalistov. Glede Mehike pravi nota: V Mehiki stoji 80% petrolejske proizvodnje pod kontrolo ameriškega kapitala, ostalih 20% pa odpada na vse druge države skupaj. Produkcija petroleja v Mehiki je narastla od leta 1913. do danes od 3,750.000 ton na 23,000.000 ton in je danes Mehika največji petrolejski producent na svetovnem trgu sploh. Od te produkcije se 80% izvaža v ameriške rafinerije. Zato je neosnovano, če se napada Anglija.

Dolgovi Čehoslovaške. Čehoslovaška ima okrog 15 miljard notranjega dolga in približno 22 miljard zunanjega dolga.

40 zlatih mark carine za uvoz 100 kg sladkorja na Nemško zahteva Društvo nemških proizvajalcev kakor tudi zakonito odredbo glede odprave vezanega gospodarstva s sladkorjem.

800 miljonov dolarjev posojila išče Nemčija v Zedinjenih državah. Posojilo bi bilo krito z nemškim premoženjem, ki je bilo med vojsko v Ameriki sekvestrirano in bi s zdaj upravljalo potom kuratorjev. Amerika je baje pripravljena dovoliti to posojilo, da doseže izvoz blaga, ki je v Ameriki nakopičeno in povzroča veliko ekonomsko krizo.

750 miljonov mark primanjkljaja ima Berlin. Da bi se velikanski primanjkljaj vsaj deloma pokril, bodo uvedli nove visoke davke na vsa vozila na vodi in na kopnem ter na vsako vprežno žival (konji bodo imeli posebne znamke kakor psi), omejili bodo omrežje pouličnih železnic in črtali dve tretjini proračuna za mestne nasade.

Nemške reparacije. Da izpolni obveznosti člena II. a plačilnega načrta reparacijskega odseka, je komisija nemškega državnega zbora za vojna bremena izročila reparacijskemu odseku 1. julija zadolžnico za 12 miljadr zlatih mark, k ise bodo od 1. maja 1921. naprej obrestovale po 5%.

Trgovska pogodba med Jugoslavijo in Francijo. Kakor poročajo ljubljanski listi, se bodo pričela tekom tega tedna pogajanja za sklep trgovinske pogodbe med Jugoslavijo in francosko republiko. Ta pogajanja bodo v početku vodili posebej določeni delegati jugoslovenskega trgovinskega ministrstva in francoski opravnik poslov v Belgradu. Pozneje ko bo zbrano vse potrebno gradivo, bosta jugoslovenska in francoska vlada določili posebne delegate za pogajanja.

Kdor želi imeti krasno sliko po nizk ceni, naj se obrne samo na
Fotografični zavod DAGUERRE
Corso Vittorio Emanuele št. 39
-- Razglednice od 10 lir naprej --

KOŽE USNJE
ter vsi v čevljarsko obrt spadajoči predmeti
ulica Udine št. 49
(prej Belvedere)
Priporoča se
(27) **F. CINK**

A. De Masi & G. Sferza
Mavricija Wackvitza nasledniki
Trst, ul. Torre bianca 32. Telefon 29-83
Velika izbira majoličnih in železnih peči, ekonomskih ognjišč in štedilnikov. — Izbira majoličnih plošč za kuhinje, kopeli in closet
Velika zaloga plošč iz litega (tirolskega ali navadnega) železa in pečic za ognjišča.
Zaloga cementa, cementnih plošč, pečic, ražnjev, vratic iz litega železa vsake velikosti 13

Samo na debelo za preprodajalce!
Trakovi, moške in ženske nogavice, robci, čistilo za čevlje Brill, Ecla, Lift, različni glavniki, špaga, dišeča mila, kratače, vzmetne zaponke, igle in sukanec, žensko perilo, gumbi, cigaretni papir, pismen papir i. t. d. po dnevnih cenah.
S. Nicolo 19 GIACOMO LEVI S. Nicolo 19

— TVRDKA —
DEBIASIO & DOMENIS
Trst, ul. Coroneo 13, tel. 12-34
priporoča svojo zalogo
ČEŠKE STEKLENINE
Prodaja na debelo.
Porcelan, lončevina, raznovrstna steklenina. — Najrazličnejše vrste korazarcev za pivo, vino, likerje itd., steklenice, svetiljke, cilindri, šipe 1½—2mm debele za stavbo v zabojih, na željo tudi po natančnih merah.

Neovrgljivo dejstvo je,
da je oljno milo „Pristno zeleno“ - ako je dobro izdelano - najboljše milo za perilo, ker je obvaruje in vzdržuje mehko
Poskusite je! Zahtevajte od Vašega prodajalca
Milo „Pristno zeleno“
znamka
Fenderl
Perite perilo s tem milom in prepričali se bodete, da bo Vaše perilo posebno belo in mehko.
A. Fenderl & C.o, Tovarna mila - Trst
Telefon 430 Via del Ghirlandaio 1

VELIKO SKLADIŠČE KLOBUKOV
dežnikov, belih in pisanih, žepnih robcev, možkih nogavic itd.
K. CVENKEL, Trst, Corso V. E. III. štev. 24

ALOJZIJ POVH
Trst, telefon štev. 3-29
Piazza Garibaldi 3 (prej Barriera)
Največjo izbero daril za birmo dobite samo v trgovini Piazza Garibaldi št. 3, (prej Barriera)

Trgovsko-obrtna zadruga
v Trstu
registrovana zadr. z neomejenim jamstvom
Ulica Pier Luigi da Palestrina št. 4, I.
sprejema hranilne vloge
od L 1 dalje.
Navadne vloge obrestuje po
4 ½ %
večje po dogovoru
Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune. — Posoja hranilne pušice na dom. — Rentni davek plačuje iz svojega.
Daje posojila
po najugodnejših pogojih na vknjižbe, na osebno poroštvo, na zastave vrednostnih listin.
Uradne ure vsak dan izvzemši nedelj in praznikov od 8 do 1.

ŠIRITE „EDINOST“

Ljubljanska kreditna banka
Podružnica v Trstu.
Centrala v Ljubljani.
Podružnice:
Celje, Borovlje, Gorica, Sarajevo, Split, Trst, Maribor Ptuj,
Delniška glavnica K 50.000.000. Reserva K 45.000.000
Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice proti 3½% na žiro-račune proti 3% obrestovanju
Za na odpoved vezane vloge plača obresti po dogovoru. Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne celice.
Tel. št. 5-18. Blagajna je odprta od 9-13

PRODA SE
velik lokal z vsemi stranskimi prostori in z vsem inventarjem, kjer se nahaja sedaj gostilna in trgovina z delikatesami, za vsako drugo podjetje jako ugoden, na jako prometnem mestu v Mariboru. — Dopisi na anončni zavod
572 I. Sušnik, Maribor. Slovenska ulica št. 15.

Na prodaj je lepo posestvo v Sloveniji
15 minut oddaljeno od Celja, obstoječe iz 571
1. moderno zidane hiše (6 sob, kuhinja, jed. shramba, pralna kuhinja, kleti, vse na novo popravljeno.
2. gospodarskega poslopja (dva hleva, svinjski hlevi in drvarnice).
3. poslopja za delavnico, pripravnega za vsako obrt (4 betorirani prostori).
Nadalje: čebelnjak, vrtna utica, zelenjadni vrt, sadonosnik z 150 sadnimi drevesi, vozovi in živina. Vselitev takoj. Ponudbe na podružnico „JUGOSLAVIJE“ v Celju, Slovenija.

ORTOPEDIČNI LABORATORIJ
ODONE VIANELLO 39
Via Coroneo št. 13, I. n. — Trst — Via Coroneo št. 13, I. n.
Izdelovanje in prodaja kilnih pasov, Trebušni podpasi, moderci, vzravnalni aparati, nogavice za krčne žile itd. itd.
Sanitetne, kirurgične in higijenične potrebščine.
Sprejemajo se pošiljatve na deželo in v Jugoslavijo

JADRANSKA BANKA
sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.
Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji
Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.
Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu